Kemalettin Tuğcu

DAĞLARIN DELİSİ

Çocuk Romanları: 23

KEMALETTİN TUĞCU

Dağların Delisi

Kurtuluş Yayınları
Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, 122 Tel: 29 48 27 – 29 38 08 Ankara

Dağların Delisi

KAYABAŞI KÖYÜNDE amcamın tepedeki evini görünce yengem gibi İstanbullu bir hanımın köyde nasıl oturabildiğini anladım. Amcam Davut efendi'nin set set bahçelerinin en yukarısına yaptırdığı bu eve kendisi kaptan köşkü diyor.

Hakikaten insan bir geminin kaptan köşküne çıkmış gibi bu evin balkonundan bütün köy ve köyün daha aşağılarındaki ovayı, sonra karşı dağlardaki beyaz beyaz köy evlerini rahatlıkla görüyor.

Köşkte telefondan televizyona, buzdolabına kadar her şey var. Amcam fakir olan köyde örnek bir hemşeri olmuş. Bir hayli dişini sıkarak, uğraşarak bu işleri başarmış.

Amcam beni Selim diye karşıladı. Babam hemen düzeltti :

— Ağabey bu Selim değil, Cahit.

Amcam elini dizine vurdu

— Yapma be, dedi. Ben bunadım mı?

— Yok ağabey sen bunamazsın daha, hele dur bakalım. Cahit'i hiç görmedin. Bir defa Selim'le beraber gelmiştik. Epeyce de oldu. Selim şimdi üniversitede. Cahit de Ortaokulda.

Davut Efendi'nin de bir oğlu, bir kızı var. Kızı Ankarada öğrenci yurdunda kalıyormuş. Öğlu da yedek subayda. Köyde yaşıyor ama amcam çok medeni bir insan. Babam kadar okumamış ama on yıl kadar devlet memurluğu yapmış. Sonra birgün büyük babamızdan

kalan tarlaları ve emanet bırakılan hayvanları görmek için bu Kayabaşı köyüne gelmiş, gelince de bu sessiz ve temiz havaya kapılmış, zaten astım hastalığı varmış. Karı koca bir kerpiç eve misafir olmuşlar. Amcamın o gece ve daha sonraki günlerde nefes darlığı tutmamış.

Yengem şöyle anlatıyordu

— Sizler de biliyorsunuz ya. Ama Cahit bilmez. Ben ona anlatacağım. Siz kendi aranızda konuşunuz.

Ama yengem tatlı kadındı, konuşurken insanı ağzına baktırıyordu.

— Efendim, bir küçük bavulla gelmiştik. Yarısı çamaşır, yarısı da Bey'in ilaçları. Hemen dönecektik. O tarihte köyle kasaba arasında yaylılar çalışıyordu. Arabacı bizi bıraktı, iki gün sonra almak için gelecekti. Doğrusu köyde de bizi çok iyi karşıladılar. Yer yatağında yattık. Olsun, uyuduk ya. Bir iki defa börtü böcek gelmesin diye doğrulup baktım. Ocak yanıyor, odaya kızıl bir ızık dağıtıyordu. Hafif bir çam kokusu da geliyordu. Dikkat ettim, aaa, ne oldu bu adama? Sokulup bakıyorum, bayağı uyuyor. Hani o gece kalkıp hava alacağım diye penceri açmalar, hani o iki kat olup yastığın üstüne kapanarak saatlerce sıkıntıdan ter dökmeler.

Yengem anlatırken elleriyle de işaretler yapıyordu :

— Köy de köy olsa bari! Bir takım kerpiç evler. Ne yeşillik, ne de içecek su. Cılız cılız hayvanlar. sıska sıska sıska çocuklar. Umacı gibi analar. Saçı tarak yüzü görmemiş kızlar. Ah hele bu kızlar! Ayakları cıplak, üstlerinde soluk bir entari ama, başları sımsıkı örtülü. Böyle ama sabahleyin Efendi uyanınca birbirimize baktık. «Bey, uyudun galiba!». «Uyumuşum nasılsa». «Nöbet gelmedi, değil mi?». «Gelmedi, belki araba yorgunluğundan, belki de hava değişikliği iyi geldi». Uzat-

mayayım bize bir ikram bir ikram. Tabii bu konuk severlikten değil. Hesap verme korkusundan. Evine konduğumuz adam yarıcı. Yani tarlaları ekip biçtirecek, hayvanlara bakacak. Masraflar çıktıktan sonra ne kâr varsa bölüşecek. Bunun içinde sizin de payınız var hani. Yüz yirmi hayvandan seksen kadar hayvan kalmış. Tarlalar mahsul vermemiş, yağış olmamış yeterince. Davut Bey gülmeye başladı :

— Anlaşıldı, dedi. Sekizini verdim kasaba, dokuzunu koyma hesaba. Altısının ağılda buldum leşini, dağda canavar aldı beşini. Onu gitti yabana, sekizi de kaptırdık çobana. Kaldı bir arık koyun. Onu da ben kurban ettim. Konu komşu yedi etini. Derisinden bir bıçak kını yaptım. İşte burada, kâh sen sokun, kâh ben sokunayım, değil mi?

Köylülerin bu şaka yollu tekerlemesi bizim yarıcıyı kıpkırmızı etti. Ettiği yeminlerin hesabı yok. O gece de kaldık. Yine astım nöbeti, o cehennem azabı nefessizlik yok. Üçüncü akşam yine öyle. Bey bana :

— Saliha, dedi. Ben bu hastalığa evrak mahzeninde yakalandım. Elimde raporum var. Malûl olarak emekliye ayırırlar. İstanbul'da yaşayıp hastalıktan inlemektense burada kalıp kaval sesi dinlemek hayırlıdır. Seni götürüp bırakayım. Ben bir iki ay burada kalayım. Belki büsbütün iyileşirim, deyince ben de :

— Ne varmış İstanbul'da, dedim. Seni bırakırsam benim orada içim rahat eder mi? Kalalım bakalım. Allah ne gösterecek!

Yengem Saliha Hanım

— İşte Böyle Cahit Bey oğlumuz, dedi. Kalış o kalış. Ama İstanbul'a hiç gitmedik mi? Gittiiiiik. Bir kaç gün kalıp döndük. Oraya gider gitmez astım nöbetleri amcanın yakasına yapışıyordu. Buraya gelince oh, dünya varmış.

Amcam Davut Efendi :

— Görüyor musun yengeni? diyordu. Böyle bir

kadınla insan cehennemde bile rahat eder. Bildiğin gibi ben emekli oldum, İstanbul'daki evi, dükkânı sattım, gelip Kayabaşı'na yerleştik. İstanbul'daki üç kuruş burada bir servettir. Yeni bir hevesle işe başladık. Zamanla işte bugünkü duruma geldik. Allah'a bin şükür, insan çalışırsa toprak emeklerin karşılığını veriyor. Burada iki inek bir aileyi geçindirir. Ayrıca burada çocuk sahibi olduk. Üst üste bir oğlan geldi, arkasından kız. Köy okulu derken ortaya verdik, oradan liseye. Beş yıllık evliydik, Allah çocuk vermiyordu. Bir karı bir koca gelmiştik. Köylü bizi yadırgadı ama sonunda zararsız insanlar olduğumuzu anladılar. Eh burada oturmağa hakkımız da var. Geldiğimiz sırada babamızı tanıyanlar çoktu. Sonra benim köy kütüğünde kaydım var. Bize Seymenler derlerdi ya. Zaten Seymen soyadını da aldık. Geldiğimizin senesinde filandı, köylü kadınlardan bir ihtiyar söylemiş. «Hanımım sen bir güzel abdest al. Bi de Yasin oku. Varalım seninle Balıklı Pınar'a gidelim. Oradan eğilip dileğin diyiverirsin. Baktın ki balık çıktı. Dileğin yerine gelecek demektir.» Bizim hanım böyle şeylere pek aldırmaz ya. Ama Balıklı Panar lafını ikide bir köylülerden duyardı. Koca arayan kızlar, bir kıza tutkun olan delikanlılar hep bu Balıklı Pınar'a giderlermiş. Saliha da merak etmiş bu Balıklı Pınar'ı. Kocakarı ile gitmişler.

Amcam gülüyordu :

— Bir gün baktım, Saliha evde yok. Neden sonra yorgun argın geldi. Ama tuhaf bir heyecanı var. Sordum. «Hayrola Sabiş». «Balık göründü bana» dedi. «Ne balığı Hanım?». «Balıklı Pınar'daki balık.», «Yahu sen tahsilli bir kadınsın». «Balık göründü bana, işte o kadar». Artık Balıklı Pınar'ın kerametinden mi, yoksa hava değişikliğinden mi, ne derseniz deyiniz. İşte Saliha anne oldu. Önceden kararlaştırmıştık, çocuğun adını Dilek koyacağız. Koyduk da. Şimdi ille bu isim kız ismidir diye oğlanı alaya alıyorlarmış.

Babam

— Sonradan yine gittiniz mi Balıklı Pınar'a? dedi.

Yengem :

— Dilek dört yaşındaydı, dedi. Bir defa daha gittik Beyle. Balık yine göründü. İşte onun adını da Demet koyduk.

Sofranın üstü binbir çeşit meyve ile donanmış. Tabaklarımızda ikişer dilim börek var. Öyle ince yufkadan hazırlanmış, öyle gevrek kızartılmış ki, babam «Yenge bu saray böreği olmuş» dedi.

Salha hanım sordu :

— Saray böreği başka türlü mü olurmuş?

Babam anlattı :

— Yufkayı çok ince açar, çok güzel kızartırlarmış. Şöyle yüksekten tutup bir altın lira bıraktın mı tık diye böreği deler, tepsiye geçermiş.

Yengem :

— Bir dene bakalım Kayınço, dedi.

Gülüşerek yemeği bitirdik.

Sahiden de köyün çokgüzel bir havası vardı. İnsan sabahleyin balkona çıkıp şöyle derin bir nefes aldı mı, şerbet gibi bir hava insanın göğsünü dolduruyor.

İnsan manzaraya bakmaktan da usanmıyor. Dağ, taş, ova, dere, asfalt ana cadde ayağının altında. Üstelik ovadan asfalt yolun yanından tren geçiyor. İnsan onu uzaktan kırkayak sanır. O kadar ufak görünüyor. Ben farkına varmamıştım da Salha Yengem gösterdi. Bana:

— Bak Cahit, dedi, Bazen yalnız kalırım. Balkona çıkarım, sırtıma bir atkı, elime de dürbünü alırım. Karşıdaki köyleri, tarlaları bir bir tararım. Şurada çapa yapan bir kadın, beri tarafta köyden köye giden eşekli adamlar. Tren geçer, Asfalttan otobüsler geçer. Ona bak, buna bak derken vaktin nasıl geçtiğini farkedemem. Sonra televizyonumuz var. Düşün, yüzlerce kilometre ötedeki insanları burada ekranda karşımızda

görüyoruz. Sinema, tiyatro ihtiyacını duymuyor insan. Ara sıra şehirlere gidiyoruz. Ama gider gitmez astım nöbetleri başlıyor. Belki de artık bize öyle geliyor diyeceksin ama daha yoldayken hışıltılar başlıyor. Bu hastalık işte bizi bu köyde oturmağa mahkum etti.

Amcam elli yaşında var yok. Daha gücü kuvveti yerinde. Temiz hava, temiz gıda ve başının dinçliği onu hayatından memnun ediyormuş. Bir evleri de aşağıda, köy içinde. Kışın köşkten inip çıkmak güç oluyormuş. Köydeki evin büyük bir ahırı ve ot ve erzak deposu varmış. Amcamın yetiştirdiği hayvanların hepsi cins ve verimli. Köşkün arkasında bir kümes var. Elli, altmış tavuk geniş bir alanda geziniyorlar. Yalnız kenarları değil, üstü de adam boyu yükseklikte tel ile kaplı. Sonra kümesleri betondan. Tavuklar gayet iyi besleniyor, kışın da çoğu zaman yumurtayı kesmezlermiş.

Amcamın tek atlı bir hasır arabası var. Kendisi buna «Bizim Sepet» diyor. Karı koca bu arabaya kuruluyor, oturdukları yerden arabayı kullanarak kasabaya veya şehire gidiyor, alacaklarını alıp dönüyorlarmış.

Daha önce, ovadaki dereden eşeklerle su getirirlermiş. Daha çok çocuklar görürmüş bu işi. Bu taşıma su ile hem yıkanır, hem içer, hem hayvanlarını sularlarmış. Amcam

— Taşıma su ile değirmen dönmez, derler, dedi. Görüyorsunuz bizim kaptan köşkünün arkasında yüksek dağlar var. Köy küçük bir yayla üzerinde. Kasabadan bir suyolcu getirdim. Artık ne çıkarsa bahtıma, dedim. Adam bana bir yer gösterdi, orada su olacakmış. Pek aklım ermedi ama iki rençber tuttum, kazdırmağa başladım. Yarın gündüz gözüyle bakınız. Köşkün arka tarafında bir çimento depo var. Biz eştik, kil tabakası, kesme kaya derken iki metrede su çıkmaz mı? Önce tulumba ile işimizi görmeyi düşündüm. Sonradan kendi kendime : «Davut, dedim. Gel sen bu suyun önünü kaz. Tarlalara doğru akıt bakalım. Mademki orada tat-

lı bir su var, akacaktır bayır aşağı. Yok, tükenirse, o da bahtına artık. İşte nihayet suyun çıktığı düzeye kadar bir ark açtık. Su akmağa başladı. Karı koca biz de bir telaş. Ha kesildi, ha kesilecek.

Yengem :

— Hakikatten çok heyecanlandık, diyordu. Ama su kesilmedi. Pınarın üstünü kapattık, bir sıra künkle çimento depoya aldık. Biraz masraf oldu ama su köye kadar geldi. Yine bu suyun yüzü suyu hürmetine bu köşk yapıldı. İnsan çalışır biraz girişirse herşey oluyor. Tepenin ardında bir köy daha var. Orada elektrik bulunuyor. Davut Bey uğraştı, potreller aldı, nihayet köye kadar getirdi elektriği. Sık sık kesiliyor ama televizyonumuz, buz dolabımız, bazı mutfak aletleri ve çamaşır makinemiz çalışıyor. Büyük bir rahatlık bu. Komşu köye biraz para vererek köydeki evlerden bir kısmı da aldı elektriği.

Kayabaşı köyüne gelişimiz okul tatiline rastlamıştı. Amcam neden ağabeyimle kızkardeşimi ve annemi getirmediğini sorunca babam :

— Ağabey, dedi. Biz şöyle bir Anadolu gezisi yapıp döneceğiz. Ağabeyi daha üniversitede. Cahit biraz bocalamıştı bu sene. Sınıfını geçerse onu bir seyahate çıkaracağımı vadetmiştim. Bu nedenle sizleri de gördük işte.

Salha Hanım :

—Kayınço, dedi. Ne de olsa burası bir köy. İyi insanlar ama hepsi basit. Buraya kadar gelmişken biz sizi bırakmayız kolay kolay. Bugünlerde Demet de gelecek. Onun da imtihanları bitmek üzere. Bir kaç gün önce telefon etti.

Babam onların bu nazik ve candan davetlerini hemen geri çevirmemek için sustu. Bazen bize verdikleri odada baba oğul konuşuyorduk.

Babam :

— Bu adam benim öz be öz ağabeyim, diyordu

Babamızdan kalan mallar hususunda biraz atışmıştık. Köyde mal tesbiti yaptırmış. Alım satım değeri üzerinden bana hakkımı yolladı. Sonra da ilgiyi kesti. Ama görüyorsun ki çok uzun yıllardan sonra bizi çok candan karşıladılar. Ben yalnız bir kere, ağabeyin Selim'le gelmiştim. O zaman bu köşk yoktu.

— Hem de elimiz boş geldik, dedim.

Babam içini çekti :

— Doğru. Adamcağız bu köye yerleşip tutunmak istiyordu. Sırası mıydı ondan bana düşen hisseyi istemenin. Kimbilir ne kadar sıkıldı!

— Olmuş bir kere baba, dedim. Amcam iyi bir adam.

— Evet, yirmi beş yıldır da burada. Şimdi hali vakti yerinde olmalı ki kızı Ankara'da okutuyor.

Üçüncü gündü. Akşam üzeri balkonda otururken Babam :

— Ağabey, dedi. Senden ve yengemden gördüğüm iyi karşılanma beni çok mahçup etti. Yüzüme hiç bakmasaydın yine hakkın olurdu. Ama ben daima içimde bir azap duydum, daima rahatsızdım.

Amcam :

— Böyle bir konuyu hiç açma, dedi. Aklına gelip de baba oğul bizi aramanız bize yeter. Hem sana birşey söyleyeyim mi kardeşim. Dünyada insanı ortak mal kadar rahatsız eden birşey yoktur. Ben senin hakkını verdim, malıma sahip oldum. Biraz sıkıntı çektik. İstanbul'daki evimizi sattık, ama sonunda ne oldu? İşte görüyorsun? Eğer bu hesaplaşma olmasaydı ben buraya gelişinde : «Dokuzunu verdim kasaba, sekizini katma hesaba» diye sana hesap vermeye mecbur kalacaktım. Artık iki kardeşiz, yalnız bu bize yeter.

Babam içini çekerek

— Benim de çok sıkıntım vardı ağabey, dedi. Gönderdiğin para ile bir apartman dairesi aldık o zaman. Çocuklara hep söylerim. Allahın dağındaki çorak tarla-

ların karşılığıdır bu daire derim. İnan ki sana minnettarım ağabey.

— Uzatma artık, kesssss! Şimdi işlerin nasıl, ona bak.

— Fena değil ağabey.

— Araban olduğuna göre öyle görünüyor.

— Benden çok üniversitedeki oğlan istiyordu. Şimdiki gençlerde bir araba tutkusudur gidiyor. Yola çıkarken bana bin tenbih. «Baba arabayı zorlama, bir yere çarptırma,» Eh, ne diyeyim, olur, dedim tabii.

Amcam :

— Ben köy için düşünmuştüm, dedi. Yolumuz fena değil. Kışın da pek kapanmıyor. Köye su geldi geleli ürün yerinde. Hayvanlar da bakımlı. En fazla tereyağı ve peynir yapıyorlar. Pazar için de tarhana, bulgur filan hazırlarlar. Kasaba ile hemen her gün ilişiğimiz var. Köyde bir de kooperatif kuruyoruz.

Babam biraz sıkılarak :

— Ağabey, dedi. Şimdi kazancım iyi. Köye bir hediyem olsun, müsaade et de ben alayım.

YENGEM SALHA HANIM önceleri köyde iyi karşılanmış. Genç bir kız olarak geldiği köyde kafese kapatılmış bir kuş gibi çırpınıp durmuş. Nede olsa bir köy.İnsanların yaşantısı sınırlı. Köylü alışmış bu yaşantıya, zaten onların boş vakti yok. Kadın kocasını tarlaya yollamak için doyuracak, yanına ayranını ekmeğini verecek. Hayvanları sağıp çobana yetiştirecek. Ahır temizleyecek, çocuk bakacak, aş pişirecek, su getirecek.

Evin kızı varsa o da anasına yardımcı. Ya, köye gelmiş genç bir şehirli hanım ne yapsın?

Yengem ayağına bir pantalon, başına bir güneşlik şapka almış. Zaten meraklısıymış, bir kısrağa atlayıp gezmeye başlamış. Köylüler bu yüzden onu yadırga-

mışlar. Sonra, zaman geçtikçe onun bilgisinden dürüstlüğünden, içtenliğinden hoşlanmışlar. Ona «Yavuz avrat» adını takmışlar. Kadınlara köyde avrat diyorlarmış.

Salha Hanım amcam'la beraber düşünmüş, beraber kararlar vermiş ve beraber çalışmışlar. Bir iki yıl bocaladıktan sonra geçimlerini yoluna koydukları gibi para üstüne para da biriktirmeye başlamışlar. İşte nihayet son durum ortaya gelmiş.

Yengem özellikle ineklerden çok iyi anlıyor Onların yiyeceklerine, sağlıklarına dikkat ediyor. İlk günlerde bu boynuzlu hayvanlardan ödükoparken, şimdi onların arasında hiç sakınmadan duruyor, bir tülbentle gözlerinin etrafını siliyor, dişlerine bakıyor, Amcamın :

— Neredeyse hayvanlara manikür yapacak, demesine aldırmıyor. Öyle ya, bu hayvanlar birer apartman dairesi gibi gelir kaynağı. On beş kilo süt, iki kilo tereyağı demektir. Ellişerden eline öpene sat. Günde yüz, ayda üç bin kâğıt, altı ineğimiz ne getirir, üç binden on sekiz bin kâğıt.

Bunun içinden hayvanların gebelik sırasında süt kesmelerine ve buzağı emzirmelerine bir ineğin gelirini ayırırsan yine ayda on beş bin kalır. Yalnız bu mu ya? Cevizdi, üzümdü, yumurtaydı, bulgur ve tarhanaydı derken gelir artıyor. Eee, bu kaptan köşkü nasıl yapıldı, bu bağ bahçe nasıl kuruldu. Kolayına olur mu bu?

Köylüler amcamın sözünü dinliyorlar. Belki kıskanıyorlar, belki onun kazancına gözdikiyorlar, ama kıtlıkta, rahmet düşmediği, ekin kavruk kaldığı zaman ne yeyip içecekler? Dayansın bakalım Davut Efendi!

Köyde bağcılık da var. Pekmez derken kasabaya küfe küfe üzüm de gidiyor. Yavaş yavaş eski bağların kara üzümü bırakılmış. Şimdi çubuğunu amcamdan

aldıkları yapıncak ve İzmir'in çekirdeksiz üzümü var. Bir akşam sofrada amcam bir çitmik üzüm uzatıp

— Baksana birader, dedi. Bu ne üzümüdür? Sen anlarsın.

Babam bir iki tane yeyince

— Çavuş, dedi. Vallahi halis çavuş.

Amcam gülüyordu :

— Çavuş ya. Önce bir iki çubuk getirmiştim, sonra bunlardan ürettim. Yemek için en iyi üzüm bu. Ama köylü buna pek önem vermiyor. Çünkü çavuş biraz nazlı yetişiyor. Sonra, bilirsin salkımlarında üzümler seyrektir. Kütükler biraz az verir. Pekmez için, sirke için hesaplı gelmez. Ama ara sıra kasabadan misafir geldiği, ya da ben bir iş için gidersem şöyle bir kaç kilo kaymakama filan götürürüm. Adam benim «Çoban armağanı, çam sakızı» gibi bir hediye getirdiğimi sanır. Fakat daha sonra işi anlayınca elime sarılır, bir türlü bırakmaz. Eee, şimdi bütün yerli meyvelerimiz soysuzlaştı. Nedir o iri bir yumruk gibi şeftalilerin hâli? Hiçbirinde, o bizim eski, yarı yeşil, yarı pembe sulu ve kokulu şeftalilerin tadı yok. Çocukluğumuzda bir kaç defa koklamadan yemezdik.

Setlerden biri meyvelik. Burada çeşitli erik, armut, şeftali, hünnap, iğde, incir, badem, fındık, akla gelen her yemiş var. Kestaneye kadar. Bunlara gayet dikkatli bakıyor, yengemden başka işçilerden kimseyi sokmuyor oraya.

Sabahları, şimdilik yazlıkta oldukları için, hayli ihtiyar bir kadın geliyor inekler için. O tımar ediyor hayvanları. Üstlerinde bir zerre toz bırakmıyor, burunlarını siliyor, tırnaklarını yağlıyor boynuzlarının diplerini kaşıyıp oradaki kepekleri gideriyor, bazen boyunlarındaki mavi boncuk kolyelerini çıkartıp yağlanan iplerini yıkıyor.

Hayvanlar, insanlarla bir ev halkı gibi oluyorlar.

Herkesi ayrı tanıyorlar. Onlara da birer ad takılıyor. Bu adları buzağılıklarından beri duydukları için ezberlemiş oluyorlar. Yengem bazen

— Sırmalı!

Diye seslendiği zaman, onun sesini tanıyan bir sarı inek :

— Mööööö, diye cevap veriyor.

Yengem bir aralık

— Biz hayvanlarımızı artırmak niyetinde değiliz, dedi. Az olsun, ama verimli olsunlar. Biliyorsunuz ki hayvanlar yavru yapmayınca pek süt vermezler. Ama buzağıları, hatta dana oldukları zaman bile ayıramıyoruz. Ne de olsa inekler alıştıkları ve dünyaya getirdikleri yavrularından ayrılınca üzülüyorlar. Sabaha kadar zaman zaman bağırıyorlar. Bu yüzden iştahları kaçıyor, huzursuz, üzgün oluyor ve sütleri de azalıyor. Onları da ayrılığa alıştırmak gerekiyor. Biz daima belli bir sayıda inek besliyoruz. Ama bunların yaşlılıklarını da hesaba katıp yedekliyoruz.

Babam :

— Dana pirzolası da fena olmaz, dedi.

Yengem :

— Ağabey, dedi. Biz buraya geldik geleli bir tek hayvan kesmedik. Eti çok az yiyoruz. Gerektiği zaman kasabadan alıyoruz. Sütten kesilmiş hayvanları çiftliklere satıyoruz. Cins hayvanlar olduğu için herkes sıraya girip alıyor. Tabii beslemesi de biraz masraflı

Babam bana :

— Bunlar yakamızı kolay kolay bırakmazlar, diyordu. Ne yapsak dersin?

Bunu yemekte açtık. Amcam

— Şimdi hatlar boştur, dedi. Evde telefon varsa görüşünüz.

İstanbul nerede, Kayabaşı köyü nerede? İstanbul'da yakın semtlerle bile gürüşülemezken geç vakit açtığımız telefonla evimizi bağlayıverdiler. Annem

— Neredesin ayol, diye haykırıyordu.

Babam bir hayli konuştu. Sonunda amcamın da ısrarıyla kararını bildirdi.

— Bu sene siz de Kayabaşı köyüne geliniz. Ben gelip sizi alacağım. Üniversite kapanınca telefon ediniz. Burada herşey var. Televizyona kadar. Yalnız deniz yok. Bu sene böyle bir değişiklik yapalım.

Amcam :

— Bu iş olduuuuu; dedi. Ölümlü dünyada başka kimimiz var? İki aile daha sıkı ilişkilerde bulunmalıyız. Sen ticaret işinden endişeli misin?

Babam :

— Benim işim öyle ki, dedi. Kurulmuş bir saat gibidir, kendi kendine işler. Memuriyeti bıraktım, emekli maaşından vazgeçtim, ama hiç de pişman değilim.

Gündüzleri gözlerim ağrıyıncaya kadar dürbünle ovayı, karşı dağları seyrediyordum. Bir sabah köşkün arkasındaki yazlık ahırda hayvanların sabah temizliğini seyrediyordum. Yengem :

— Senin Dağların Delisi ne yapıyor? diye sordu.

Her sabah hayvanları temizlemeye gelen ihtiyar kadın :

— Ne yapsın Hanımım, dedi. Allahın bir garibi. Sebeb olana beddua etmeye dilim varmıyor. Böyle inci gibi bir kız delibozuk bir oğlana nasıl verilir? Ben olsam verir miyim?

Daha sonra ben merak edp sordum :

— Yenge, Dağların Delisi dediğin kim?

Yengem :

— Sorma Cahit, dedi. İçler acısı bir hikâye, Bu kadıncağızın bir torunu var. Beş yıl öncesine kadar derli toplu bir delikanlıydı. Çobanlık yapardı. Sonra köydeki kızların en güzeline âşık olmuş. Anasını yollamış, ille kızı iste bana, diye.

Bu konuşma kahvaltı masasında oluyordu. Babam

da kulak misafiri idi. Amcam :

— Hanım, dedi. Cahit Bey oğlumuza böyle bir hikâyeyi anlatmak için yaşını biraz küçük bulmuyor musun?

Yengem :

— Bey, dedi. Bunlar zamane çocukları. Hem sorarım size, masalların, yani şu daha kucak çocuklarına anlatılan nine hikâyelerinin konusu nedir? Esası şunun bunun sevgisi, aşk değil mi? Çobanın biri hanım sultana âşık olur, ya da Şehzade bir fakirin kızını sevmiş. Sonra çocuğu olmayan vezirle, hükümdarın masalı...

Amcam :

— İyi iyi Hanım, dedi. Anlat bakalım.

— İşte böyle Cahit, dedi. Satılmış, o kadıncağızın torunu kıza âşık olmuş. Ama durup dururken değil. Bir aralık Amcanın yaptırdığı çeşme başında toplanan kızlar aralarında şakalaşıyorlarmış. Herkesin saflığı, kalbinin temizliği ve utangaçlığı yüzünden sevdiği Satılmış da ninesinin bakracını doldurmak için oraya gelmiş. Deli kızlar alaya başlamışlar. Hele içlerinde o şehirlerde bile eşine rastlanmayan güzellikte olan Güllü kızarıp bozarıp önüne bakan Satılmış'a musallat olmuş. Zavallı delikanlı kızarıp bozarırken elini omuzuna koymuş :

— Satılmış, demiş, niçin yüzüme bakmıyorsun?

Oğlan ağlamaklı olmuş.

— Değme bana bacım! demiş. Ben garibin biriyim.

— Yoo, oyun bozanlık etme, bak bir kere bana.

— Etme bacım. Acı bana.

Kız eliyle oğlanın çenesini kaldırır, gözgöze gelirler. Kızın o çılgın, gül renkli yüzündeki yeşil yeşil bakan gözleri Satılmış'ı bir güneş gibi çarpar. Yine başını eğer. Kız sorar :

— Satılmış, beğendin mi beni?

— Tanrı beğenmiş de yaratmış seni bacım.

— **Satılmış, demiş, niçin yüzüme bakmıyorsun?**

— Satılmış beni sen alsana.
— Etme bana bunu bacım. Günahtır bana.
— Canım babamdan istet bir kere. Belki verir.

Zavallı Satılmış sarhoş gibi oradan çekilip gider. Akşam karanlığında kızlar itişip kakışıp gülüşürler. O günden sonra Güllü Satılmış için hep «Yavuklum» der. Hatta bunu yüzüne karşı söyler. Gönül bu. Oğlana bir avarelik, bir dalgınlık gelir. Çobanlığı bile doğru dürüst yapamaz. Zavallı ninesi onu hocaya okutmaya, hekime yollamağa kalkar. Bir gün tıpkı masallarda olduğu gibi Satılmış'ı karşısına alan Hatice kadınla torunu arasında şu konuşma geçer :

— Oğul, derdini söylemeyenin dermanı bulunmaz. De ki ben bir çaresine bakayım. Bir ağrın, sızın mı var?

— Yok anam!

— Ya nedir bu halin? Ah, of edersin, hayvanları bırakıp dağda, bayırda tek başına gezersin. Benim sana bakacak gücüm mü var? Sen bana bakacak, şu âhir ömrümde beni ele muhtaç etmeyecek değil miydin?

Satılmış ninesinin dizlerine kapanır, başlar ağlamağa. Kadın sorar :

— Oğul, derdin nedir?
— Anam, benim gözel anam.
— Söyle yavrı, nedir derdin?
— Anam, gözel anam.
— Eeeee, ne olmuş?
— Anam bana Güllü'yü isteyiver.
— Ne diyon sen Satılmış, sen aklını mı yitirdin?
— Yitirdim anam yitirdim.
— Oğul ayağındaki çarığından, sırtındaki eski urbandan gayri nen var ki senin?
— Biliyorum ana. Biliyorum.
— E, beni nasıl yollarsın Halil Efendi'den kız istemeye.
— Sen bi iste anam. Vermezse vermesin.

— Satılmış, yavrım, aklını başına devşir. Bizi köyümüzde gülünç etme.

— Ana Güllü'yü iste bana. Vermezse virmesin.

— Aslan oğlum benim, bilmez misin, o kıza yirmi bin kâğıt ağırlık verdiler de Halil emmi virmedi. Kızım daha güççük dediydi.

— Bilmez miyim anam, bilmez miyim?

— Eee, ne söylenip durursun.

— Derdimi söyledim anam, sordun da söyledim.

Kadın şaşalar, kederlenir. Torununun tıraşlı başını okşar. Elinin altında o baş hıçkırıklarla sarsılmaktadır. Torun ağlar, nine ağlar. Kadın dayanamaz. Kalkar, iki rekât namaz kılar. Başını örter varır Halil Efendi'nin evine. Buyur ederler fakire. Kunduralarını kapının önünde çıkarır, çoraplarıyla yürür. Yemekten yeni kalkmış olan Halil Efendi'nin önünde yere oturur.

— Halil Ağa, der. Senden bir isteğim var?

— Buyur, der adam. İsteğin başım üstüne.

— Ağa senden kızı istiyom.

— Ne kızı be Hatçe kadın!

— Güllüyü istiyom.

— Kime istiyon?

— Satılmışa.

— Satılmışa mı? Bana bak Hatça kadın, nesi var ki senin torununun! Kızı kaldırıp çaya atsam daha eyi. Var git bir daha görünme.

BABAMLA AMCAM benim kadar merakla dinliyorlardı. Yengem içini çekti.

— Bu masal değil oğlum, dedi. Bu olanları herkes bilir. Ben eksik anlattım, fazla değil. Kadıncağız çıkar odadan kapının önünde papuçlarını giyerken ardında bir gülmedir kopar.

İnsanın canı sıkılıyordu doğrusu. Yengem

— İşte o günden sonra, ninesini kovulmaktan beter ettikleri günden sonra Satılmış büsbütün perişan oldu. On sekiz yaşındaydı. Ne iş, ne güç. Dağda, bayırda gezer, kendi kendine söylenir, verirlerse yer, bulursa içer. Onun için uyku durak yoktur artık. Kadın ateş almış gibi perişandır. Tabii Hatice Kadın'ın Güllü'yü torunu Satılmış'a istemesi ve aldığı cevap köyde yayılır. Bir çokları güler. Fakat kızlar çeşme başındaki olayı anlatırlar. Halil Efendi kızını hayli hırpalar :

— Senin Allah'tan korkun yok mu? Elin fakir evladına ne vardı böyle sataşacak. Bizi kadının beddua-sına uğratacaksın.

Güllü de pişmandır ama iş işten geçmiştir artık. Oğlanın kendisini çaya atmasından korkarlar. Satılmış artık yaşamak istemiyor. Vebal altında kalmak, köyde böyle masum bir delikanlının ölümüne sebeb olmak Halil Efendi'yi de tasaya uğratır. Oğlanın adı Dağların Delisi olup çıktı. Derken onu askere çağırdılar. Böyle yarım akıllı adam asker mi olurmuş? Eh, nereden bilecekler? O gitti, ninesi perişan kaldı. Satılmış askerdeyken kızı birisine verip köyden yollayacak oldular. On beş bin, yirmi bin ağırlık sayanlar oldu. Babası razı, anası razı, ama kız bir türlü «olur» demiyor. Halil :

— Güllü, kızım, diyor. Sen gencecik bir kızsın ama seni hoş tutacaklar. İyi ailedir bunlar. Sen bir cahillik ettin, Satılmış'ın gönlüne bir ateştir koydun. Gayri evlen de oğlan ümidini kessin.

Güllü başını sallar :

— Baba, kısmet neyse o olur. Benim içim istemiyor bunlara gitmeyi. Varmayın üstüme.

Konu, komşu, arkadaşları kızı kandırmağa çalışırlar. Kız Nuh der de, peygamber demez. Böyle nur topu gibi hem biricik evlat zorla kocaya verilmez a!

Beri yanda Haççа kadın tek başına kalmıştır. Köye kepaze olduğunu sanır. Kimsenin tarlasında çalışmaz. İşte o zaman Amcan çağırdı onu. «Sen iyi anlarsın

bu işten, bizim ineklere sen bakıver Haççа Ana,» dedi. Eh, kadın da acından ölecek değil a. Gelir akşama kadar bizde kalır, hem iş görür, hem yer, içer. Akşama da eli kolu dolu döner kerpiç evine. Müslüman kadındır o. Beş vakit namazındadır. Her namazdan sonra da ağlayarak dua eder.

«Ey ulu Tanrım, herşey sende başlar sende biter. Sen benim ciyer paremin yolunu açık et. Sen nasıl bilirsen öyle yap».»

Aradan günler, haftalar, aylar geçti. Birgün baktık, Satılmış çıkageldi. Askerlik ona da yaramış, ama bu yarayış yalnız etine kemiğine. Yoksa Satılmış yine eski Satılmış. Hatça kadın ne yaptı, ne ettiyse o yoksul halinde ilkokulu okutturmuştu torununa. Emir altında, saatli, dakikalı yaşamak Satılmış'ı adam etmiş. Hatta ona şoförlük öğretmişler. Şoför yamaklığı yapmış, araba temizliğinde faydası olmuş, direksiyon da öğrenmiş. Bu işler onu hayli avutmuş. Ama köye gelip de eski hayatla karşılaşınca yine eski Satılmış oldu. Bazen bakarsın gözleri kan çanağı gibi ağlamaktan kızarmış, bazen bakarsın bir ağaç gölgesinde yüz üstü yatmış.

Zavallı ihtiyar kadın günde bir kaç kere kırlara doğru uzanır. Ağaçlıklara, tarlalara gider :

— Satılmış, Satılmış! diye seslenir.

Bakarsın zavallı Satılmış çıkar gelir bir taraftan.

— Buyur ana, der.

— Oğul nirdesin?

— Balıklı Pınar'dayım anne.

— Ne var orada ay oğul.

— Balık var ana.

— Balıktan ne umarsın oğul!

— Bu balık kısmet balığıdır, dilek balığıdır ana. Ben ne zaman varıp suya eğilerek: «Benim dileğim olacaksa görün bana», disem hemen suyun içinde bir çırpınmadır olur. Görürüm o balığı.

Askerden döndükten sonra Güllü'ye bir ağa oğlu istekli çıkmıştı. Satılmış da duymuş bunu. Ağlamış. Hatça kadına: «Ana ben yaşamam gayrı», demiş. Bu, kızın da kulağına gitmiş. Eh, bir gencin ölümüne neden olmak kolay mı? Güllü birgün babası ile Balıklı Pınar'a kadar gitmiş. Satılmış hep oralarda ya. Güllü'nün babası biryere saklanır ki Satılmış kıza bir kötülük etmeye. Kız hiç korkmaz. Varır Satılmış'ın yanına. Oturur, elini omuzuna koyar. Sonra başını dayar o zavallının omuzuna. Anlattığına göre «Satılmış, bana dünyamı zehir etme, ne kendine kıy, ne de bana, Herşey kısmenlen.» Zavallıya yemin ettirirki, kendisine kıy mayacak. O Satılmış'a kendini ateşe at dese, durmadan atacak. Bilmem duyduklarımızın hepsi doğru mu? Kızla Satılmış şöyle konuşurlar :

Kız — Satılmış, sen benim suçumu bağışla.

Satılmış — Senin ne suçun var ki Güllü?

Kız — Ben senin gönlüne ateş koydum.

Satılmış — Seni güzel yaratan Tanrı'dır Güllü. Ateşi koyan da Tanrı'dır.

Kız — Artık beni istemiyorsun değil mi?

Satılmış — Ben seni dilerim Güllü. Ama babandan, büyüklerinden değil. Bir yukarıdaki Tanrı'dan, bir de aşağıdaki, pınardaki balıktan.

Kız — Sen balığın kaderi bozacağına inanıyor musun?

Satılmış — Benimle pınara var Güllü. Bak baka lım balık görünür mü sana da?

Balıklı Pınar'a giderler. Kızın anlattığına göre Satılmış :

— Anam bubam, kulu burbanı olduğum balık. Benim dileğim olacaksa biyol göster kendini, dedi.

Suya eğilirler. Kız da görür ki, balık bir kaç defa suda çırpınır, sonra dalar gider.

Kızı bir korku alır. Satılmış'ı bırakıp babasının yanına döner. O günden sonra kıza da bir ağırlık çöker.

Yengem masalını bitirirken :

— Kız alacaklılarının hiçbirini beğenmiyor, dedi. Satılmış'a gelince, eli ayağı düzgün kızlardan birini ona vermek isterler. Konu komşu da yardım edecek. Ama Satılmış bunu kabul etmedi.

Bu köy masalının etkisi altında kalıp bir zaman düşündük. Sonra babam sordu :

— Balıklı Pınar nasıl birşey ?

Yengem anlattı :

— Bilirsin ki kutsal sulara Hıristiyanlar ayazma derler. Veya ayazmalara bir kutsallık eklerler, Zaten su her zaman için kutsaldır. Bu bölgelerde bazı eski eser kalıntıları var. Ayazma da onlardan biri. Çok büyük, geniş karınlı bir küp düşününüz, öyle ki içi bir ufak oda kadar geniş. Ağzı bir insanın sığamayacağı kadar dar. Ayazma, yani Balıklı Pınar böyle birşey. Toprağın altındaki kayalıklarda bir mağara yolu var sanırsınız. Sakin havalarda dinleyince Balıklı Pınar'ın içinde bir su akıntısı sesi gelir. Köylüler bu dilek kuyusuna inanırlar. Beni oraya götüren de bu Hatça kadındı. İki defa gittim, dilekte bulundum, evlat sahibi oldum. Davut Bey benimle alay eder. «Hanım bir daha gitme, bu yaştan sonra çocuk dırıltısı çekemeyiz», der. Ben de fazla inançlı bir kadın değilim ama rastlantılar beni de şaşırtıyor.

— Peki Dağların Delisi ne oldu?

Bu sefer amcam :

— Dağ bayır dolaşıyor, dedi. Zazallı ihtiyar onu besleyeceğim diye çırpınıp duruyor. Ama bu arada Satılmış bazen çiftçilere yardım etmeyi sever. Bazen korudan sırtında odun da getirir. Ona balta ile odun da yardırırlar. Odun ne kadar çok olsa, o bir düşmanı ile boğuşuyor gibi odunların hakkından gelmeğe çalışır. Kan ter içinde kalır Yardımı yardım diye, iyilik diye yapar. Bir kere söylemek yeter ona. Ben de fırsat buldukça ona iş veriyorum. Daha hazini de var. Birgün,

ilk şeftaliler olmuştu. Birkaç tanesini bu garip oğlana verdim, anana götür, diye. O da götürmüş anasına yalvarmış. Güllü'ye yollamış.

Babam :

— Kızın babasıyla Hatice kadın görüşüyor mu? diye sordu.

Amcam :

— Hayır, dedi. Görüşmezler. Daha doğrusu Hatice kadın onlara dargındır. Halil Efendi o gariplerin gönüllerini almağa çalışır. Hatta Hatice kadın iki şeftaliyi yanaşmaya seslenip ona vermiş. Yanaşma daha anlayışlı bir delikanlı. Halil'in yanında, götürmüş şeftalileri Güllü'ye vermiş. Güllü'nün gözleri yaşarmış. Babası ileri geri söylenecek olmuş ama kızın üstüne pek varamıyor.

Biz bu Balıklı Pınar hikâyesinin etkisi altında kaldık.

Ertesi gün, yengem bana seslendi

— Cahit, bir dağ gezmesi yapmak ister misin?

Babamla amcamı tavla başında bırakarak bir keçi yolundan yürümeye başladık. Yengem kırk beş yaşlarındaydı, ama dinç ve sportmen bir kadındı. Biraz yaşlanmıştı ama ağırlaşmamıştı. Halbuki köy kadınları kırkını geçtikten sonra tavsıyor, buruşuyor ve tamamiyle renklerini ve tazeliklerini kaybediyorlardı.

Bir hayli yürüdükten sonra bir takım eskiden kalma duvar yıkıntılarının yanındaki ağaçlığa geldik. Yengem eski zamanın yassı tuğlalarıyla örülmüş, topraktan biraz yüksekte kalmış olan bir tümseği gösterdi :

— İşte Balıklı Pınar, dedi. Ben zannediyorum ki bu kümbetin üzerinde bir yapı vardı.

Pınarın ağzına sokulduk. Bir kubbenin üzeri delinmiş de biz oradan bakıyormuşuz gibi geldi bana. Hemen hemen iki metre aşağıda durgun bir su vardı. Delikten giren güneş ışığı ile aşağısı bir havuz gibi görünüyordu.

— Belki bu deliği köylüler çok evvel açmış olacaklar, dedim.

Yengem dudağını büktü :

— Suyu ne diye kapalı tutsunlar?

— Burası suyun toplandığı bir hazne olabilirdi Yenge. Bir başka yerde bir başka pınar olabilirdi.

— Kimbilir, dedi Yengem. Belki.

Yüksekçe bir seddin üzerinde yere oturarak etrafı seyrettik. Manzara çok güzeldi. Herhalde bu bulunduğumuz yerde vaktiyle bir şehir, bir köy, hiç değilse büyük bir bina vardı. Yine yıllarca önce, buralarda bir takım insanlar yaşamış, bugün bizim yaptığımız gibi manzarayı seyretmiş, gülmüş, oynamış. sonra birer birer ölüp gitmişlerdi.

Biz böyle etrafı seyreder, düşünürken uzaktan doğru elindeki değneği sallayarak düşkün kıyafetli, genç bir köylü geliyordu. Önüne baktığı için bizi görmemişti. Epeyce yaklaştıktan sonra durdu. Salha Yengem :

—. Yabancı yok Satılmış, dedi.

Genç köylünün uykuda gibi bir hali vardı.

Satılmış dönüp gidecekti. Fakat Yengem :

— Balıklı Pınar'a mı geldin Satılmış? dedi. Haydi bak bakalım, balık yine sana görünecek mi?

Satılmış'ın uykulu hali insana üzüntü veriyordu Yengem'e yakın bir yere çömeldi. Önüne bakarak konuşuyordu :

— Kayabaşın'da düğün varmış derler, dedi. Asl var mı Bacım?

Yengem sesini tatlılaştırarak :

— Ben bir şey duymadım, dedi.

— Benden mi saklıyorsun Bacım?

— Hayır Satılmış, benim düğünden haberim yok. Kim söyledi sana?

— Delikanlılar söyledi.

— Kimin düğünü varmış?

— Güllü'yü Halil Emmi bir zengin ağanın oğluna verirmiş.

— Seninle şaka etmişler Satılmış. Ben Güllü'yü evlendireceklerini duymadım. Aslı olsa bu sabah Ninen bana söylerdi.

Bu sözlerden anlıyordum ki Satılmış deli değildi, bir kızı sevmişti. İçimde bir sevgi ateşi vardı.

Sözünü bitirince kalktı. Balıklı Pınar'a doğru gitti. Orada yere diz çöktüğünü ve ellerini açarak birşeyler mırıldandığını ve ellerini yüzüne sürdükten sonra eğilip bir zaman Balıklı Pınar'ın içine baktığını gördük.

Sonra çekildi, ayağa kalktı, değneğini aldı eline, bizim tarafa hiç bakmadan yürüdü, uzakta, bodur ağaçların ardında kayboldu.

Yengem içini çekerek :

— Artık akşam karanlığına kadar kimseye görünmez, dedi.

— Peki, aç mı dolaşır?

— Ne bileyim, sonra açlığının farkında mı? Bazen çobanlardan biri çağırır. Ekmeğine, çayır peynirine ortak eder. Bazen geceyarılarına kadar gelmez. Büyükanası kapının önünde oturur, gözleri yolda, bekleyip durur.

— Ya kışın ne yapıyor?

— Şimdi askerlikten kalma bir paltosu var. Onu giyer. Eline bir sopa alır. Kim rastlarsa kurt filan var, uzaklaşma, diye tenbih eder. Geçen sene Amcan kasabada geç kalmıştı. Yanaşma ile beraber eve dönüyordu. Tabii ikisi de silahlı. Pek o kadar kar yoktu ama birden tipi bastırmış, yollarını göremez olmuşlar. Tam bu Balıklı Pınar'ın yakınlarında kurt hırlamalarına rastlamışlar. Arabayı sürmüşler oraya. Bakmışlar ki, Satılmış'ı bir kaç kurt sarmış. O elindeki kalın sopa ile iki tanesini haklamış. Ötekilerle çarpışıp duruyor. Amcan tüfeği iki defa boşaltmış. İki kurt serilmiş yere. Almışlar o dört kurdun leşini arabaya, Satılmış'ı da zorla

kandırıp anasının evine bırakmışlar. Bu dört kurdun ikisinin postunu Hatice kadın aldı. Ocağın önüne sereceklerdi. Ama birini Satılmış yanaşmaya götürmüş, Güllü'ye yollamış.

BALIKLI PINAR'DAN döndüğümüz zaman babam :

— Ben İstanbul'a gidiyorum Cahit, dedi. Anneni, ağabeyini, kardeşini alıp geleceğim. Tabii bavul filan da alacağım. Arabada pek yer kalmaz. Sen burada kal, hiç sıkılmazsın.

Babam öğleye doğru arabaya atlayıp gitti. Onun ovaya inişini ve asfalta çıkışını balkondan seyrettik. Amcam :

— Baban sana arkadaşça davranıyor Cahit, dedi.

— Sen onu İstanbul'da gör Amca, dedim. İnan ki bana göz açtırmaz. Her akşam ders yüzünden sorguya çekilirim. Tatilde de öyle. Lisana çalış, aylak olma, der. İşittiğime göre kendisi pek rahat okumamış.

Amcam gülüp :

— Doğru, dedi. Okuldan kaçardı. Babamız onunla çok uğraştı. O okuldan alıp öteki okula verdi. Bunun sebebi de kötü arkadaşlarının olması. «İt iti nerede bulur, kasap dükkânının önünde.» derler. Cemil hangi okula gittiyse orada hayta arkadaşlar buldu. Her ne ise, liseden çıktı ama dünyanın da masrafı oldu. Babamın çektiği üzüntü caba.

Babam dörtbeş günden önce gelemezdi. Biraz yazıhanesinde kalıp işlerini kontrol etmesi gerekirdi. Ben de onun erken dönmesini pek de merakla beklemiyordum. Köyde meşgul olacak bin türlü iş vardı.

Zaten, ertesi gün çok can sıkacak bir olay geçti. Hatice Kadın iki gözü iki çeşme erkenden gelmişti. O gece Satılmış eve gelmemiş. Amcam :

— Merak etme kadın, diyordu. Dağların Delisi bu oğlan. Bir tarafta uyuyup kalmıştır.

Kadın çırpınıyordu :

— Keşke öyle ossa Bey. Ama dağda kaldığı hiç olmazdı. Ben Nezir'den kuşkuluyum.

— Nezir kim? Kara Osman'ın oğlu mu?

— He, ya.

— Ama ben Nezir'i dün kasabada gördüm. Kardeşimi yolcu etmiştim. Nezir otelde kalacakmış. Geç döndüm, daha oradaydı.

Hatçe kadın bununla yetinmedi. Zaten o telaşla köye indiği sırada da amcamın sığırtmaçlarından biri geldi :

— Bey, dedi. Satılmış'ı çalıların arasında bulmuşlar. Kendini bilmez olmuş. Yara bere içindeymiş.

Amcam da meraklanmıştı. Ben de peşine takıldım. Köye indik. Bir iki çobanla bir jandarma Satılmış'ı sırtayıp getirmişlerdi. Büyük anası başında çırpınıp duruyordu.

Halil Efendi bile gelmişti. Satılmış'ın başında bir kaç şiş vardı. Üstü başı paralanmıştı. Yüzü gözü iyice şişmişti. İnliyor, konuşamıyordu. jandarma onun yumulu olan avuçlarının içinde tek düğmeli bir basma parçasıyla öteki elinde beş on tel uzunca saç bulmuştu. Bu saçlar kırmızıya çalıyordu. Jandarma bunları Halil Efendi'ye ve Amcam'a da gösterdikten sonra kasabaya giderek köylerde sağlık işlerine bakan, salgın hastalıklarda dolaşıp aşı yapan sağlık memurunu yolladı. Amcam'la bir defa daha giderek Satılmış'ın haline baktık. Zavallı yattığı yerde inliyordu. Başı gözü sarılıydı.

Sorguya çekildiği zaman da işe yarar birşey söyleyememişti. Bütün anlattığı şöyleydi :

— Balıklı Pınar'da, ağaç altında yatardım. Kafama vurdular. Davrandım, iki kişiydiler. Yüzlerini seçemedim. Biri beni tuttu, öteki durmadan vurdu kafama.

Hatice Kadın'ın içine doğmuştu. Nezirden şüphe ediyordu. Babamın bu ağa oğlunu kasabadaki Hacı'nın otelinde görmesi onun üstündeki şüpheleri kaldırabilirdi. Ama yine de herkeste bir kuşku vardı.

O gün, bir jandarma çavuşu geldi Kayabaşı köyünde ve yakın köylerde araştırma yaptı. Bütün o bölgede herkes Satılmış'a acır, ona yardımcı olmak isterlerdi. Birkaç cahil delikanlı Güllü'den söz ederek ona takılırlardı ama büyükler bunun için onları adamakıllı azarlarlardı.

İki jandarma ve Halil Efendi yukarıya, köşke gelmişlerdi. Amcam'a Nezir'i kasabada nasıl gördüğünü soruyorlardı. Amcam :

— Kardeşimle ayak üstü, kahvenin önünde konuşuyorduk, dedi. Nezir bir başka köylü ile yanımızdan geçerken bana selam verdi. Ben bu delikanlıyı pek tanımam. Babasını bilirim. Zengin adamdır. Hatta selam verince şaşırdım. Kimin nesi olduğunu sordum. Bana «Ben Kara Osman Ağa'nın oğlu Nezir'im,» dedi. «Bu gece Hacı'nın otelinde kalacağım. Babamın işleri var.»

Çavuş :

— Bey, dedi. Bu oğlanı köyde hiç görmedin mi?

— Hayır.

— Sana ne diye göründü dersin kasabada?

— Ne bileyim, şaşırdım ben de.

— Bu Nezir adı neden bu olaya karışıyor?

Amcam :

— Sabahleyin Hatice kadın yana yana buraya geldi. Nezir'den kuşkulanıyordu. Ben de onu kasabada gördüğümü söylemiştim.

— Ya bu ihtiyar kadın neden şüphelenir Nezir'den?

— Kendisine sormadın mı? ?

— Ben sordum, ama burada Halil Efendi'ye de soruyorum.

Halil Efendi kıpkırmızı kesilmişti.

— Geçenlerde Osman köye gelerek benden benim kızı istedi, dedi. Eh kocaya gidecek ben değilim. Varlıklı aile, malları çok. İyi de ağırlık veriyorlar. Güllü'yü çağırdım. Sen cevap ver, dedim. Kız hiç düşünmedi : «Baba,» dedi. «Bir Allah'ın garibi beni diler durur. O yanıp dururken nasıl ele varayım.»

Osman akıllı bir adamdır :

— Gızım, dedi. Eninde sonunda bu Allah'ın delisiyle evlenecek değilsin. İyisi mi tepme kısmetini?

Güllü şöyle, dedi :

— Doğru dersin ama bu zavallı kıyar kendine.

— Ne diye kıyacak mış?

— Çoktan kıyardı, ama ben birgün evlerine vardım. Yalvardım ona. Satılmış dedim, kendine kıyıp bana benim dünyamı zehir etme. Satılmış, «Pınardaki balık bana göründükçe ben ölümü aramam», dedi.

Halil Efendi :

— İşte böyle, dedi. Ben Osman'ın yanında kızı azarladım. «Neye varırsın o delibozuğun evine?» dedim. Kız da bana : Anası çok yalvardı. «Kendine kıyacak, sen iki laf edersen etmez bunu?» demişti.

Çavuş biraz düşündükten sonra :

— Osman Efendi bu Dağların Delisi'ni ortadan kaldırmak istemiş olmasın, dedi.

Halil Efendi :

— Osman Müslüman adamdır, dedi. Oğluna bir kız almak için böyle bir cinayete karışamaz.

— Ya Nezir? dedi çavuş.

Halil Efendi :

— Ben kimsenin günahını almam, dedi. Nezir askerden yeni geldi. Daha bir iş tutmadı. Bir evin bir oğlu.

— Güllü'yü gördü mü Nezir?

— Güllü çoktandır çıkmaz evden yalnız. Bir yere gidecek olsa anasıyla gider. Bu kız benim başıma dert oldu. Neyleyeyim ki, başka evladım yok. Alayım, bir

başka köye gidip kızı orada evereyim derim ama çifti çubuğu bozmak, baba ocağından olmak kolay değil.

Çavuş :

— Sen kızını al da gel Halil Efendi, dedi. Köyde sorguya çekersek laf ederler.

Halil Efendi gitti, köyden kızını alıp getirdi. Güllü daha yirmisine gelmemiş, hakikaten güzel bir kızdı. Köyde pek az görülen yemyeşil gözleri, gül renkli bir teni vardı.

Kız Nezir'i tanımadığını, çeşmeden su almağa annesiyle birlikte gittiği zaman uzaktan delikanlıların arasında birinin Nezir olduğunu anasının söylediğini, ama seçemediğini ve hemen eve döndüklerini söyledi.

Jandarma Çavuşu köşkten ayrılınca Osman Efendi'nin köyüne gidip Nezir'i aramış. Nezir'in kasabada olduğunu öğrenmiş. Kasabaya gitmiş, hancı ona Nezir'in handa kaldığını söylemiş.

Amcam :

— Bu Allah'ın garibini kim öldürmeye kalkar? diyordu. Olsa olsa onu almak isteyenlerden biridir.

Jandarmalar Satılmış'ı döveni arayıp dururken Amcam da kafa patlatıyor, Yengem'le hep bunu konuşuyor ve :

— Bu Nezir'in kasabada bana görünmesine hiç bir neden yok, diyordu. Ne babasıyla bir ilişkim var, ne de bir araya geldiğim.

Yengem :

— Belki Nezir bu suretle şüpheleri kendi üzerinden kaldırtmak istedi ve bu işi başkalarına yaptırdı, dedi.

Amcam da bu fikirdeydi :

— Osman ağa oğlunu çok şımarttı, dedi. Bugüne kadar onun her istediğini yaptığını söylerler. Geldi geleli bir baltaya sap olamadı. Bir insan işsiz kalırsa birçok fenalık onun başının altından çıkar.

Yengem Salha Hanım

— Biz olayları uzaktan izleyelim, dedi. Tahkikatı yanlış bir yola saptırabiliriz. Şimdilik Nezir'den şüphe ettikleri biliniyor. Güllü'yü isteyenlerin hemen hepsi evlendi, çocuk sahibi oldu. Zaten Satılmış gibi bir garibi ortadan kaldırarak onun sevdiği kızı almak kimsenin aklına gelmedi. Günaha girmekten korkarlar.

Ertesi gün ben Yengem Salha Hanım'la Satılmış'ı yoklamağa gittim. Kadın o gün de gelememişti. Zavallı adamı hayli yüksek bir ateşle yatarken bulduk. Konuşmuyordu. Başının bir kısmı sarık gibi bağlanmıştı. Sargı bezlerinin üzerine kan çıkmıştı. Gözleri dalgındı. Yengemin çok hatırını saydığı için onu görünce davranmak istedi. Yengem omuzuna elini koyarak :

— Rahatsız olma Satılmış, dedi. Seni merak ettik de geldik.

Koca bir sepetin içine koyduklarımızı da getirmiştik. Satılmış en çok yoğurt yer ve bol bol ayran içermiş. Hatice Kadın :

— Ben biliyordum o Nezir denilen soysuzun bu işi edeceğini, diyordu. Babasının parası bol. Seyitler köyünde işsiz ırgat mı yok? Verirsin parayı istediğini yaptırırsın.

Biraz oturduk, giderken kadın kapıya kadar bizi getirdi. Durmadan ağlıyordu. Salha Hanım :

— Hatice Abla, dedi. Sen Seyitler'e gidip durursun. Orada böyle saçı kızıla dönük sarı saçlı gördüğün kimse yok mu?

Hatice Kadın :

— Benim dememle olmaz, dedi. Cendirme kendi arayıp bulmalı. Bu işi Nezir ettirdi, belki bubasının haberi yoktur. Müslüman adamdır o. Vebalden korkar. Ama kapısında çok soysuz vardır, çok...

Ağır ağır köşke çıktık. Köyde Satılmış'ı döve döve öldürmek isteyenlerden söz ediliyor, herkes bunu konuşuyormuş. Halil Efendi kız babasıydı ama doğrusu

insaflı adamdı. Yukarıya çıkmış, ovaya karşı oturuyorlardı. Biz de çardağın altına gittik. Halil Efendi :

— Nasıl delikanlı? diye sordu.

Yengem :

— Biraz ateşi var, dedi. Tabii o kadar yara bere elbette ateş yapar.

Babam :

— Hiç birini tanımamış mı? diye sordu.

Yengem :

— Biliyorsun, dedi. Kimsenin yüzüne bakmaz. Zaten dalgınlık içindeyken arkasından gelip kafasına vurdukları anlaşılıyor. Bayıltıncaya kadar defalarca vurmuşlar.

Halil Efendi

— Gücü kuvveti yerinde adam, dedi. Hiç mi karşı durmamış?

Yengem :

— Avuçlarında bir tutam kızıla çalar saçla bir gömlek yakası çıktı ya, dedi. Demek can havliyle davranmış, birisine sarılmış. Ama öteki başına vurarak yere sermiş zavallıyı.

Halil Efendi :

— Kızıla çalar saç ha! diye söylendi.

Bir iki gün sonra Halil Efendi Seyitler köyüne gitmiş, bir aralık yamaçlarda da dolaşarak çobanlarla görüşmüş, sonra düşüne düşüne köye gelmiş ve ertesi sabah da Amcam'ı görmeye gelmişti.

— Davut Efendi, diyordu. Bilirsin ki, ben de sürü sahibiyim. Çobanların hepsini tanırım. Yamaçları otlak diye kullanırım. Seyitler'le bizim otlağımız birdir. Ben çobanları tanımak için dolaştım, sıgırtmaç, Ali'ye de sordum. Osman ağa çobanı değiştirmiş. Onun Sarı Emin dedikleri bir sığırtmacı vardı. Gençten bir adam. O köyüne gitmiş. Bilirsin ki Osman Ağa varlıklı adam. Kolay kolay yanında çalışanları değiştirmez.

Amcam sordu :

— Halil Efendi, sen bu işin peşini bırakmıyorsun?

— Bırakamam Bey, dedi. Halil Efendi. Ben bırakırsam Güllü bıraktırmaz «Satılmış'ı öldürmek isteyenleri bul baba», diyor. Ben bulamazsam o bulacakmış. Azarlayacak oldum, «Ne geldiyse senin yüzünden geldi başımıza» dedim. «Doğru dersin baba, ben ettim bu işi, elin garip, yoksul delikanlısına takıldım. İlle beni babamdan iste, sana varayım, dedim. Garip adam, o gün bugündür aklını oynattı,» diyor. Olan da bu işte.

Yengem Salha Hanım :

— Güllü'yü bilirim, dedi. Toy kız, yüreği temiz kız. Arkadaşlarına uyup böyle bir şaka yapmış. Ne bilsin Satılmış'ın böyle Kerem gibi tutuşacağını.

Halil Efendi :

— Yinge, dedi. Allah seni inandırsın kızı bu Satılmış'a verecek oldum. Ama sen söyle, altlarında bir hasırdan, ayaklarında bir çarıktan başka birşeyleri yok. Benim ki de biricik evlat. Bu yoksulluğun içine nasıl atayım?

Yengem :

— İşin içinden çıkılması güç, dedi. Bir kere Satılmış yarım akıllı bir genç. Nasıl askerlik yaptığını, nasıl araba kullandığını düşünüyorum. Böyle kendisini dağa vurmuş, Allah'ın bir yaban kurdu gibi gezen adama elbette kız verilmez. Ama Güllü de kendi cahilliğinin cezasını çekiyor. Bana kalırsa bu kızı kime versen vicdanı onu rahat koymaz.

— Bana da öyle gelir Yinge. Dokuz köye kepaze oldum.

Çavuş bir de Balıklı Pınar'ın dolaylarında arama yapmış. Satılmış'ın elinden düşürmediği o kalın sopasını orada bulmuşlar. Ama Satılmış çok daha ileride, çalılıkların içine atılmıştı. Belki adamı öldü sanarak oraya kadar sürüklemişler. Çavuş bu işi yapanların iki kişi olduklarına inanıyordu.

KAYABAŞI KÖYLÜLERİNİN Dağların Delisi adını takdıkları Satılmış bir kaç gün sonra ayaklandı. Ama sokağa çıkamıyorlardı. Evinde, bir köşede oturuyor, anası birşeyler getirirse yiyordu. Yediği bu öldüresiye dayak onun yaşantısını değiştirmişti. Bazen evin önündeki avluya çıkıyor, orada bir hasırın üstünde güneşe karşı oturuyordu.

Böyle Allah'ın bir garibini dövenlerin suçu ortada kalacak mıydı? Hatice kadın kuru göğsünü yumruklu-yor :

— Ben gayri Allah'a havale ettim, diyordu. O bilir yapacağını.

Olayın üzerinden bir hafta geçmişti Bir gün akşama doğru Annem Nebile Hanım, ağabeyım Selim, kardeşim Sevim ve babam Cemil Bey geliverdiler. Biz bu sevinçle Satılmış'ı unutmuştuk. Biz bu heyecan içindeyken amcamın kızı Demet de kasabadan telefon edip:

—Baba, ben kasabadayım, gel beni al, demez mi!

Kayabaşı köyünde bir karı koca yaşayan amcamla yengem birden misafir baskınına uğramışlardı. Doğ-rusu bu onları biraz şaşırtmıştı ama daha çok sevinmişlerdi.

Sevim daha ilkokul öğrencisiydi. Annesinden pek ayrılamadığı için ben babamla köye gelmiştim. Ağabeyim Selim'e gelince o köye gelir gelmez balkona bir bezli sandalya atarak kendisini besiye çekti. Herhalde fazla yorgundu ve üniversite tahsili onu hayli sıkıştırmıştı. Şimdi elinin uzanabileceği yere ayran sürahisini ve dürbünü koymuş, ovaya doğru yüzünü dönmüş, ayaklarını da yüksekçe bir sehbanın üzerine koymuş

— Yemek vakti bana seslenin, demişti.

Hiç görüşemediğinden söz eden Amcam'a karşı

— Amca, diyordu. Bırakın beni kendi halime. Sayende bir dinleneyim. Temiz hava, yağlı ayran, nefis

yemekler, ekmek elden su gölden. Bu iyiliklerine teşekkür etmesini bileceğim.

Onu kendi haline bırakmıştık. Annem, Yengem Salha Hanım'la çabucak anlaşmış ve kaynaşmışlardı. Yemekte babam :

— Suç hep bende, diyordu. İnsanlık nitelikleri yüksek, kalbi kadar eli de açık bir ağabeyi ihmal ettim. Ama bundan zararlı çıkan biz olduk. Biribirimizden başka kimimiz var?

Babamla Amcam'ın işleri büsbütün başkaydı ve biribirlerine ters düşüyordu. Babam ne hayvandan anlardı, ne de bitkilerden. Amcam da ticaretten hiç anlamıyordu. İkisi biribirlerine kendi işlerini anlatırken çok dikkatli dinliyor ve anlamaya çalışıyorlardı.

Annem, Şişli'deki evimizde ahçı kullanmazdı. Kendi işini kendisi görürdü. Mükemmel bir ev hanımıydı. Üstelik durmadan çalışır ve bir evin işini anca başarabilirdi.

Salha Hanım köşkün mutfağına girince hemen peşinden gelmişti. İki elti muhfakta da kaynaşmışlardı. Özellikle annem yağların halis tereyağı olmasına, sebzelerin ve meyvelerin güzelliğine ve tadına hayran olmuştu.

Bizimkilerin gelişinden üç gün sonra, ağabeyimi de zorla sürükleyerek üzümlü sete çıkardılar.

Bu set, lodosa karşı, hafif ağik bir bahçe üzerindeydi. Oraya giren insan kendini upuzun bir çardağın altında buluyordu. Çardaktan çok üzeri üzüm salkımları ile süslü yemyeşil bir yoldu bunlar. Bazı ince dallar ağır salkımları çekemeyeceği için çardağın üzerine bağlanmışlardı.

Bundan başka yine aynı yerde üzüm kütükleri vardı. Bunların bazısına üzümleri topraktan kaldırmak için destek konmuştu. İnsan burada da yere otururşa karşısında nefis salkımlar buluyordu.

Demet sportmen, güzel, esmer, çok hareketli bir

kızdı. O da ağabeyim gibi tatil aylarının tadına varmak istiyordu. Köyü, civarı gezmek için annemle kardeşim amcamın arabasına binmişken Demet, Ağabeyim, ben, Salha Yengem birer ata binmiştik. Bir ekip halinde dolaşıyorduk.

Bir gün yemekte Yengem Balıklı Pınar'dan söz etti. Ertesi gün oraya yürüyerek gittik Hanımlar ayaklarına birer pantalon giymişlerdi. Hepsinin başlarında beyaz bir güneşlik vardı. Babam İstanbul'a gittiği zaman kır gezmeleri için nenin lâzım olduğunu düşünmüştü.

Başlarındaki güneşlik gibi ayaklarında da keten, spor ayakkabılar vardı. Ağabeyim de Balıklı Pınar'ı merak etmişti. Oraya ağır ağır gittik, yaklaştığımız zaman kardeşim :

— Amca, orada birisi var, dedi.

Hakikaten bir duvar seddinin üzerine oturmuş birisi vardı orada. Yengem içini çekerek :

— Dağların Delisi, dedi.

Annem ve Sevim şaşırmışlardı. Bu korkulu bir isimdi. Ağabeyim :

— Bu da nenin nesi oluyor Yenge? diye sordu.

Salha Hanım :

— Dağların Delisi işte, dedi. Ama adı gibi korkulu bir insan değil. Allah'ın bir garibi.

Durmuştuk. Yengem anlattı

— Garip bir delikanlı. Köyde çok güzel bir kız var. Bu da mahcup bir delikanlıydı. Çobanlık yapıyordu. Kız biraz güzelliği yüzünden şımarık. Çeşme başında arkadaşlarıyla su alırken bu Satılmış'ı görmüş, onunla şakalaşmış. «Beni al» filan demiş. Gözgöze gelmişler. Çok duygulu bir insan olan Satılmış bu kıza oracıkta âşık olmuş. O gün bugündür aklı başından gitti.

Ağabeyim :

— Günah zavallıya, dedi. Verseler ya kızı.

Hakikaten bir duvar seddinin üstüne oturmuş birisi vardı orada.

Salha Hanım :

— Kızın babası çok zengin sayılır, dedi. Satılmış'a gelince altlarında bir hazırdan başka birşeyleri yok. Şimdi anası çalışıyor da bir lokma yiyecek buluyorlar. Böyle bir adama itina ile büyütülmüş bir kızı nasıl versinler! Zaten yarım akıllı.

Herkes düşünüyordu. Yengem :

— Selim Bey, dedi. Söz açılmışken tamamlayayım. Kızım adı Güllü'dür. Geçenlerde komşu köyden bir zenginin oğluna istediler. Kızın içi götürmedi, varmak istemedi. Bu zavallıyı karşılarında engel gibi gördüler, işte burada sık sık dolaştığını bildikleri için, başına sopa ile vurarak bayıltıp ödüresiye dövmüşler, bir çalılığa atmışlar.

Ağabeyim :

— Kimler? dedi.

Yengem :

— Herhalde kızı isteyenlerden biri olacak, dedi.

— Zavallıyı dövenler bulunmadı mı?

— Jandarma inceleme yapıyor. Herhalde bulacaklar.

— Bir başka neden olmasın?

— Hayır. Bu zavallının ne parası var, ne de başkalarıyla bir kavgası. Üstelik onu köyde herkes sever.

— Burada neden dolaşıyor?

— Balıklı Pınar'a geliyor. O kuyu gibi yerin içinde geniş bir su var. Herkes niyet tutar. Eğer istedikleri olacaksa suyun içinde bir balık görünür .

— Kuyunun içinde balık olur mu yenge?

— Burası bir kuyu değildir Selim Bey. Bu dağda derinden derine bir su akıntısı vardır. Belki tarihten önceki çağlarda, burada oturanlar bu suyu görmüş, üzerine bu kubbeyi örmüşler.

— İyi ama balık yaşar mı burada?

— Balığın yaşamasının sebebini bilmiyorum. Köyün en ihtiyarları bile bunu böyle biliyor. Her nereden

gelmişlerse bu göllenmiş olan havuzda bir iki balık yaşıyor.

Ağabeyim sordu

— Siz bu balıkları gördünüz mü?

— Görmez olur muyum Selim Bey. Köye ilk geldiğimiz sıralardaydı. Yerleşmeye çalışıyorduk. Bu Satılmış'ın ninesi, ihtiyar bir kadın bana tavsiye etti. Balıklı Pınar'a birşey ada, dedi. İnanmadım ama, istediğini yaptım. Sonra dileğimin olup olmıyacağını anlamak için buraya geldik. Dua ettim. Pınarın ağzından baktım içeriye. Gökyüzünün maviliği durgun suya ayna gibi vuruyordu. İşte bu suyun karıştığını ve bir balığın suda çıpınıp atladığını gördüm. Sonra işte Dilek dünyaya geldi.

Annem Nebile Hanım

— Ciddi mi söylüyorsunuz Salha Hanım? dedi.

— Evet, dedi yengem. Davut Bey de böyle şeylere inanmazdı. Dört beş sene sonra benimle alay eder gibi: «Salha, dedi. Git bakalım şu Balıklı Pınar'a bize bir kız evlat dünyaya gelecek mi?» Tabii şaka ediyordu. Ama iki rekât namaz kıldım. Pınarın başında da dua ettim. Baktım bilezikten içeriye. Balık yine göründü. Arkasından da kızımız Demet dünyaya geldi.

Amcam :

— Hakikat budur Selim Bey, dedi. Sen artık ister balığa inan, ister buna bir rastlantı de, dedi. Ama köylüler tamamiyle balığa inanırlar. Özellikle genç kızlar kısmetleri için buraya gelirler. Şunu da bilin ki, balık ancak dilekler için görünür.

— Çok şey, dedi Ağabeyim. Peki bu Dağların Delisi dediğiniz âşık adam buraya neye geliyor?

Yengem

— Anlatayım, dedi. Satılmış ne zaman pınarın bileziğinden içeriye baksa balık ona görünüyor. O zavallı bu ümitle yaşıyor.

Herkeş içini çekti. Balıklı Pınar'a yaklaşırken Sa-

tılmış ayak seslerimizi duymuş, hemen oradan uzaklaşmaya hazırlanıyordu. Amcam :

— Satılmış, diye seslendi. Yabancı değil. Bunlar bizimkiler. Konuk geldiler.

Satılmış çekinerek herkesin yüzüne baktı. Bir iki bündür iyileşerek yine kırlarda dolaşmaya başlamış olan zavallı gözlerini ağabeyim Selim'in yüzüne dikti. Sonra titrek bir sesle :

— Bu delikanlı Güllü'yü alacak olmasın? dedi.

Amcam Satılmış'ın yüzünü okşadı :

— Hayır, dedi. Onun İstanbul'da yavuklusu var. Köyde benim elimi öpmeye geldi.

Sonra :

— Balıklı Pınar'a baktın mı? dedi.

— Baktım ağa.

— Balık göründü mü?

— Göründü, göründü.

— Öyleyse gözün aydın. Hem bana bak Satılmış, sen güçlü kuvvetli delikanlısın. Böyle aylak gezmek olmaz. Sen de bir baltaya sap ol. İhtiyar ninene de yazık. Hem işi olmayan adama kız verirler mi?

— Virmezler ağam.

— Sen bana gel. Yarın sabah sana iş vereyim. Halil Efendi seni çalışır görünce aklı yatar.

— Güllü'yü verir mi dersin ağam?

— Çalışırsan verir sanırım.

— O virecek olsa ben bütün köyün işini görürüm.

— Sen yarın sabah uğra bana.

Satılmış gidince babam :

— Biçareye boşuna ümit verme Ağabey, dedi.

Amcam içini çekti :

— Yoksulluk birşey değil, dedi. Aklını başına toplayabilse.

Sözünü tamamlamadı. Balıklı Pınar'a gittik. Bir ikimiz balığı gördük. Hakikatten ayna gibi parlayan ve üzerine eğilenlerin yüzlerini gösteren pınar suyunun

içinde çırpıntılar ve yeşil renkli olduğunu sandığımız bir balığı gördük. Bu hepimize bir heyecan verdi.

Orada duvar kalıntılarının üzerine oturmuş, konuşuyorduk. Amcam :

— Selim, dedi. Eğer gece, ortalık tamamiyle sakinken buraya gelip suyu dinlersen derinden derine bir akıntı olduğunu duyarsın. Benim köşke su almak için açtığım kuyu da böyledir. Hemen iki metrede su çıkmıştı. Bayırdan aşağıya doğru kuyunun önünü yardırdım. Su yeryüzüne akmağa başladı. O zaman depoyu yaptırdım. Pek ümidim yoktu, su kesilecek sanırdım, işte yirmi yıla yakın bir zamandan beri hem köyü, hem de tarlalarımızı suluyor.

Köyde de başka bir yaşantı vardı. Hele biraz parası olan ve işini yoluna koyan bir adam köyde ilgilenecek pek çok konu bulabilirdi.

Babamı, ağabeyimi bilmem, ama amcam bana aşı yapmasını, ağaç budamasını ve toprağın ürün yetiştirmesi için nelere dikkat edilmesi gerektiğini anlatıyor, ben de bunları dikkatle dinliyor ve öğrendiklerimi uygulamak için yer arıyordum.

Balkonda otururken amcam bir konuya daha el attı :

— Görüyorsunuz, devamlı esinti ve akar sular köyün kurulduğu yayladaki toprağı sıyırmış. Kayabaşı adını bu yüzden mi koymuşlar bilmem. Ama köşkün önündeki bu bayır, köye kadar, hemen hemen çıplak taştı. Ben kademeli duvarlar yaptırdım. Köy toprakları kıt, zaten verimsiz. Daha çok hayvan yetiştiriyorlar. Ben işsiz köylüleri çalıştırdım. Bitmek tükenmek bilmeyen bir gayretle ve zaman zaman toprak taşıtarak setleri doldurdum. İnanınız her sette en az iki buçuk metre toprak var. Kadın, çoluk, çocuk çalıştı. Tabii haklarını verdim. Hemen de ağaçlandırdım. Daha sonra sıra sıra kavak diktirdim. Bunlar köyün tarlaları için çok yararlı oldu. Rüzgârı kesiyorlardı. Su için de ark-

lar açtık. Doğrusu Bayabaşı köylüleri uyanık insanlar. Biz de Seymenoğulları olarak köyün eskisiyiz. Şimdi köyde öyle pek fakir insan yoktur. Salha ile buraya geldiğimiz zaman çıplak bir köy bulduk. Şimdi bize göre cennet oldu burası.

Amcam ovada akan dereye veya yandaki yamaçlara giden sürüleri gösteriyordu :

— Bizim köyün davarı bunlar. Yalnız ben inekçiliği tercih ettim. İnekçilik, biraz arıcılık ve meyvecilik. Tabii bu arada kendimize yetecek kadar ekinimiz de eksik edilmiyor. Benden sonra ne olur bilmem, ama şimdilik köydeki malımız iyi bir geçim kapısıdır.

Yukarıdan bakınca, biraz aşağıda kalan köy meydanı, sokak aralarında kavak ve erik ağaçları, sonra okul görünüyordu. Yavaş yavaş kerpiç evler, tuğladan örülmüş ve toprak damlar yerini kiremitli çatılara vermişti.

Yabancı memleketlerde çalışan veya bir kaç yıl büyük şehirde, fabrikalarda çalışıp biraz para kazanan köyün gençleri, hele köye elektrik alındıktan sonra hayvancılığa önem vermek için köyde kalmışlardı. Ailelerin genç erkeklerinden biri şehirde çalışırsa muhakkak yılda bir defa olsun geliyor ve köye para bakımından yardım ediyormuş.

Amcam :

— Paranın şehirde hiç bir kıymeti yok, diyordu. Fakat şehirde beğenmediğimiz para, köyde çok fazla işgörüyor. Bunların dışında ben köyde kendi yağımızla kendimizin kavrulması gayretini güdüyorum. Bunun için bir çok girişimlerde de bulunuyoruz.

AMCAM DAVUT EFENDİ, ona köyde hep efendi diyorlar, köyde kimseye Bey dedikleri yok. Yemekte ağabeyime halini anlatırken :

— Köyde hemen hemen Satılmış'tan başka çalış-

mayan kimse yoktur, diyordu. Tarlasız, hayvansız olanlara yardım ettik, hiçolmazsa yarıcılık yaparlar.

Ağabeyim :

— Yarıcılık ne oluyor, dedi.

Amcam anlattı :

— Senin tarlan var. Yanına bir ortak alırsın. O eker, biçer, masraf çıkınca parayı bölüşürsünüz, dedi. Toprağın iyi olmaması yüzünden çoğumuz hayvancılık yaparız. Hiç işi olmayan kahveye gider, orada iş bekler. Rençber arayan oraya gelir.

— Yazın biraz çalışır, kışın yatarsınız, değil mi?

Amcam biraz kaşlarını çatıp

— Oğlum, sen köylüyü ne sanıyorsun? Ancak pek zengin insan olacak ki adamları çalışacak, o geçinecek. Ama inan ki herkes sabahleyin alaca karanlıkta kalkar, uykulu gözlerle tarlanın veya ahırın yolunu tutar. Tarlayı ekmiş olsan bile durmadan çalışacaksın, elin içinden çıkmayacak, hiçolmazsa muzır otları sökeceksin, Burada memuriyet yok. Her gününü ayrı düşüneceksin. Tıpkı ormanda yaşıyan bir canavar gibi, kendi ve çocuklarının karnını nasıl doyuracağını düşüneceksin. Her hayvana, her fidana çocuğun gibi bakacaksın ki, sana yararı olsun.

Hakikaten sabahleyin, çok erken, aşağıdaki köye baktığımız zaman hafif bir sis tabakasını delen dumanlar evlerin bacalarından yükseliyordu. Hayat köyde çok erken baslıyor, en çelimsiz oğlanlar bile iş görüyorlardı.

Köyün sokaklarından ne zaman geçsek içeriden bir takım gıcırtılı sesler geliyordu. Bunu Salha Yenge'me söylediğim zaman içeride bez dokuduğunu anlattı.

Bir iki eve girdim. Bütün kadınlar mutaassıptı, benden kaçıyorlardı. Ama başları örtülü olduğu halde nasıl bez dokuduklarını, nasıl halı dokuduklarını gös-

terdiler bana. Daha ihtiyar kadınlar, köşelerinde beyaz yün çorap örüyorlardı. Yengem'e:

— Bu kadar çorabı kim giyecek?

Dediğim zaman güldü :

— Kasabada satılacak, dedi.

Böyle çorapları giyenler var mı?

— Olmaz olur mu? Bu yün çoraplar çok dayanır. Sonra altı delinse bile yamarlar.

— Uğraştıklarına değer mi?

— Bak kadıncağız iyice yaşlı, köşede oturuyor. Onun işi artık yün büküp çorap örnektir. Boyunatkısıda örerler. Sonra çorapların konçlarına, motifler, çiçekler de yaparlar. Halıları görmüyor musun? Desenleri hep eşittir. Her ilmiğin bir hesabı vardır. Hem çabuk işleyeceksin, hem de yanlışlık yapmıyacaksın. Bu çoraplar İstanbul'da bile satılır. Bir ata sözü vardır. Hatırladın mı? «Ayağını sıcak tut, başını serin, kendine bir iş bul düşünme derin». İşte bu vatandaşlarımız da böylece yararlı bir iş yapıyorlar. Şimdi bir çift çorap beş liraya kadar gidiyor. Eh, beş liranın köyde değeri büyüktür. Günde bir çift çorap çıkartan bir nine kendi ekmeğini kazanmış demektir.

Kahvehaneye uğradığımız zaman erkeklerin bile ellerinde birşeyler örgüklerini gördüm. Hakikatten köyde boş duran yoktu.

İşte, annemle babamın ve amcamın kızı Demet'in geldiği o günlerde, Jandarma çavuşu Amcam'a uğradı. Ona garip bir haber verdi :

— Davut Efendi. Osman efendinin Küçük Ömer derler bir çobanı vardı. Satılmış'ın dövüldüğü günden bir gün evvel işten çıkmış. Osman Efendi, onun köyüne gideceği için kendisinden de izin istediğini ve hakkını verip yolladığını anlattı. Düşündüm hem bu küçük Ömer hem de o tüyü sarı çoban ne diye köylerine gitmeye kalkıyorlar. Bunlar kafalarına bir iş mi kodular? Kara Osman'ın ağıllarına vardım. Baktım yeni çoban-

lar çalışıyor. Biri çok gençten bir oğlan. Komşu köyden varıp gelmiş. Ağılın bir odasında buzağıları bekler. Ağıl deyip de geçme, orada da iş var hani? Oğlan gübreleri küremiş, küfeye koyup dışarı atıyordu. Allahtan olacak o mavili gömleği gördüm gübrelerin içinde.

Dikkatle dinliyorduk. Amcam :

— Nedir bu mavili gömlek? diye sordu.

— Satılmış'ın avucundan taş düğmeli bir mavi gömlek parçası çıkmıştı hani, dedi. İşte o gömlek. Oğlana sordum. Birşeyden haberi yok. Olsa orada bırakmazdı hani. Gömleği öylece yıkattım. Güneşe serdim. Kuruyunca vardım köye, Kara Osmangil'in kapısına. «Osman Ağa dedim, bu gömlek kimin?» Adam baktı baktı içeriye seslendi. Karısı çıktı, Ona gösterdi, kadın «Ağa bu gömlek senindi?» dimez mi? Beş vakit namazında müslüman adam. Kalkıp da elin garibini öldürmeye savaşacak değil a! «Ama,» didim. «Bu gömleğin şu kopuk gördüğün yakasının bir parçası o Satılmış'ın avucunda kalmış. Gömlek benim dersin, sen mi ettin bu işi?» Adam olduğu yere çöktü. Başını aldı iki elinin arasına. Kadın : «Oğul, dedi. Bu gömleği ben geçen yıl o tüyü sarı çobana vermiştim. Fakirdi, varsın geysin bu eski gömleği dedimdi.»

Çavuş :

— Uzatmayalım Bey, dedi. Satılmış'ı öldürmeye kalkanların bu sarı Emin çobanla Küçük Ömer olduğu anlaşılıyor. Emme onların bu işten çıkarları ne ki? Satılmış'ı öldürseler ellerine ne geçer? Olsa olsa bu işi başkalarının hesabına yapmağa giriştiler. Kim bu başkası? Bir eyi düşün Davut Efendi. Olsa olsa kıza göz koyan biri olmalı değil mi? Kıza göz koyan da kimdir? Günahı boynuna Nezir.

Çavuş başını sallayıp

— İş şimdi Küçük Ömer'le o sarı Emin'i köylerinden getirtmeğe kalıyor. Haydi bana izin... İşler başımdan aşkın.

Jandarma gitti. Amcam :

— Zaten bunun böyle olduğunu bilirdik, dedi. Zavallı Osman Efendi'nin başı dertte, desenize.

Biz işin sonunu merakla bekliyorduk. İki gün sonra Hatice Kadın çok sinirlenmiş bir halde amcama geldi. Aralarında şu konuşma oldu :

— Hayrola Hatça, bir isteğin mi var.

— Ama o gâvur dinli Gara Osman yok mu?

— Eee, ne olmuş?

— Bana dir ki, siz bu işin ardını bırakın. Sana sütlü bir inek vereyim.

— Yaaaa! Sen ne dedin?

— İneğini başına çal, dedim. Ben o Nezir dediğin hayırsız oğlanı mahbuslarda çürütüreceğim.

— Bana bak Hatça. Kara Osman Müslüman bir adamdır.

— Eeee, ne olmuş Müslümansa?

— Hep ters düşünme Hatça. Osman'ın bugüne kadar kimseye bir fenalığı dokunmadı. Ben yirmi beş yıldır tanıyorum.

— Bak bana ağa, kendi eyi olmuş emme oğlanı etti bu işi. Ne yapsın adam. Ey sen de ondan yana mı çıkıyorsun?

— Hayır Hatça. Ben Satılmış'tan yanayım. Ama düşün ki Nezir'in mahpusa girmesiyle senin eline birşey geçmez. Sen kan davası güder gibi hırslanıp duruyorsun. Adam sana yardım etmek istiyor.

— Yardımı başında paralansın.

— Sana kabul et, demiyorum Hatça. Ama Osman'ı suçlu bulma. Allah onun başına Nezir gibi hayırsız bir evlat vermiş. Onun da köyünde adı, sanı var. Sen işini Allah'a bırak. O bilir yapacağını.

— Eyi dersin. Emme, ya Satılmış ölüp gitseydi?

— Suçlar cezasız kalmaz Hatça kadın. Zaten Osman şaşkına dönmüş. Sen istesen de, istemesen de bu

iş jandarmaya geçti. Suçluları bulup getirecektir. İş meydana çıkacak.

— Çavuşun da gözünü doyurmasınlar?

— Çavuş öyle adam değildir. Zaten işin ardını bırakamaz. Sen bir yanda dur, işin gelişatını seyret bakalım. Senin asıl yapacağın iş Satılmış'ın aklını başına getirmektir.

— Allah'ın aldığı aklı ben yerine nasıl koyarım Davut Ağa?

— Zamanla düzelir o. Şimdiye kadar buna hiç çalışmadık. Sen büyükanasısın. Sen de çalış. Biz de gayret edelim. Ama kimseye kin tutma.

Hatice kadın hırsını içine sindirmeye çalışıyordu. Ertesi gün Halil Efendi Amcam'ı ziyarete geldi. Kahvesini içti, sigarasını yaktı. Sonra da anlatmaya başladı :

— Davut Efendi, sen bizim gibi cahil değilsin, okumuş, memurluk yapmış bir insansın. Senin aklın daha iyi erer. Kara Osman bana geldi. İlle bu işin örtülmesine çalış, dedi. Şaştım doğrusu. Aramızda şu konuşma geçti :

«— Kara Osman, benim ört bas edecek davam mı var ?

— Bak Halil Efendi, bu iş senin kızının yüzünder oldu.

— Eee, ne ideyim ben. Biricik gızımı ziyan mı edeyim.

— Yok, ama kafa kafaya verelim, Satılmış'ın da gönlünü alalım, büyükanasını davadan vazgeçirelim.

— Benim yapacağım bir iş yok Osman Efendi. Çavuş işe elini atmış. Onu durduramayız.

— Üstelemeyelim. Arada ört bas edelim bu işi.

— Benden birşey bekleme. Bir kızı bin kişi ister, bir kişı alır. Senin oğlan bunu dinlemedi. Satılmış'ı ortadan kaldırmaya savaştı. Allah'ın garibine el vuran kolay kolay yakasını kurtaramaz. Seni bütün köylün tanır. Oğlanın suçundan sen sorumlu değilsin.

— Öyle dime halil Efendi. Bütün köylüm işi benden eyi biliyor. Kimsenin yüzüne bakamıyorum. Eh, suç da benim. Biricik erkek evlat diye şımarttık, ne dilerse yaptık.»

Halil Efendi :

— İşte böyle komşu, diyordu. Adam etekleri tutuşmuş gibi yanıp duruyor. Gününü, yolunu şaşırmış.

Olaylar birbirini kovalıyordu. Amcam işleri için kasabaya gidince bize bir haber getirdi.

Kara Osman'ın oğlu ortada görünmüyormuş. Bir gün önce otobüse binerken kasabanın polisi yakalamış, sorgu yargıcına götürmüş. Yargıç ne sorduysa Nezir inkâr edecek olmuş. İncelemenin sonuna kadar köyünden ayrılmaması tenbih edilmiş. Ama Nezir evine gelmediği gibi kasabada ve yakın köylerde de yokmuş. Zaten iki gün önce babasından epeyce bir para çekmiş.

Nezir'in böyle kaçmakla suçunu ortaya attığı anlaşılıyordu. Bu işin artık sonuna gelmiş demekti. Ama Nezir cezaevini boylasa da bu Dağların Delisi'nin işine yaramazdı.

Köye ve çevresine alıştığım için ben sık sık köşkten uzaklaşıyor, çoğu zaman Balıklı Pınar'ın yakınlarına gidiyordum. Amcam'ın birkaç defa çağırmasına rağmen gelmeyen Satılmış hemen hemen bütün vaktini Balıklı Pınar'da geçiriyordu.

Onun yarım akıllı veya aklını tamamiyle yitirmiş olduğuna ben inanmıyordum. Gözleri çoğu zaman ağladığını gösteren bir kırmızılıktaydı. Sık sık içini çekiyordu. Ninesinin anlattığına göre gündüz yemeklerine gelmiyordu. Sabahleyin alaca karanlıkta, Hatice kadın ona bir çorba içirebilirse içiriyor, sonra akşam, yatsı vakti gelen bu zavallı adama yine birşeyler yedirmeye çalışıyordu. Kendi anlattığına göre dağda kırda kirlenen yüzünü, ellerine sabunlu bezle siler, iki günde bir çamaşır değiştirirmiş.

On beş, yirmi günde bir de hem kahvecilik yapan,

hem de berber olan Şaban Efendi'ye götürüp, saçlarını, sakalını kestirtirmiş. Hatice kadın bunun için :

— Güllü sana rastlarsa beğenmez, tıraş olman gerek, dermiş.

Satılmış her ne yaparsa Güllü'nün hatırı için yapıyordu. Onunla evlenmekten ümidini kesmişti. Balıklı Pınar'daki o yeşil balık ona görünüyordu ama Güllü görünmüyordu. Biraz iş görsün, insanlarla konuşsun diye ninesi ona öte beri verip köşke gönderdiği zaman Amcam muhakkak onun sırtına elini koyar ve sorardı :

— Güllü'den haber var mı Satılmış?

— Yok! Ne arasın?

— Sen görmeye gitmiyor musun?

— Neye göreyim ki? Alacaklısı çok, benim gibi çulsuzu netsin.

Annem Güllü'yü görmek istemişti. Kız köşke gelmişti. Hakikaten güzel, pırıl pırıl bir kızdı. Amcam ona Satılmış'ın sözünü anlatınca kız başını eğdi, yüzü kıpkırmızı olmuştu. Ateş gibi yanan yanaklarına iki damla yaş inmişti.

Buna herkes üzülmüştü. Amcam :

— Ona acıyor musun? diye sordu.

Güllü koynundan bir mendil çıkarttı. Gözlerini silerken :

— Ben açımışım, neye yarar, dedi. Allah acısın ona da, bana da.

— Sana neden acısın Güllü? Baban zengin, güzel kızsın, kısmetin açık.

— Neye yarar, ben çok ettim Satılmış'a. Hep benim günahımı çeker. Sataştım ona. O çağa kadar aklı başındaydı, çobanlık yapardı. Bir kimsenin bir davarına ziyan gelmezdi. Anaç koyunlar tanırdı onu. Bir malı incittiğini kimse bilmezdi. Dağda doğan kuzuları kucağında getirirdi köye. Kimsenin yüzüne bakmazdı. Ama ben zorladım onu. İlle bak yüzüme, dedim. Be-

Güllü koynundan bir mendil çıkarttı. Gözlerini sildi

ni al Satılmış, dedim. Gayri dünyada başka eğlence mi kalmamıştı. Ne vardı elin garibiyle oynayacak?

GÜLLÜ'NÜN GÖZLERİNDEN pıtır pıtır yaş iniyordu. Amcamın salonunda herkes susmuştu. Genç ve güzel kız içinin acısını, pişmanlığını gözyaşlarıyla anlatıyordu. Amcam :

— Kızım, dedi. Sen bir çocukluk etmişsin. Artık bu suç sayılmaz. Pişmanlığın da yararı yok. Ondan çekiniyor, korkuyor musun?

— Kimden Efendi Amca?

— Satılmış'tan

— Satılmış bana bir kötülük edemez. Evvelki gün, hatırını sorayım dedim. Evlerine vardım. Avluda rastladım ona. «Satılmış yüzüme bakmıyorsun», dedim. «Yüzüne bakanlar çok senin, Allah bahtından güldürsün.» dedi. Oraya yıkılıp kalacaktım. Dilim tutuldu.

Salha hanım :

— Yavrum, dedi. Satılmış deli değildir. O seni sevmiş, çok sevmiş. İşte hepsi bu. Baban seni istemeğe gelen Hatice kadını kapısından kovmamalıydı. Avutacak birşeyler söylemeliydi.

— Netsin babam? Altlarında bir kötü hasırdan başka neleri var ki!

— Sen de mi onu beğenmiyorsun Güllü? dedi Amcam.

— Kulunu Allah yaratır, o beğenir. Bana kalsaydı bu iş böyle olmazdı Efendi Amca. Ben kıymazdım yüreği temiz delikanlıya, dedi Güllü.

Amcam'ın birden gözleri dolmuştu.

— İyi bir kısmetin çıkarsa ne yapacaksın? dedi.

— Öyle kısmet yerinde kalsın, dedi Güllü. Satılmış böyle delirip dağ bayır gezer de benim gelinlik içime mi siner?

Amcam son olarak :

— Güllü kızım, dedi. Allah yardım edip de Satılmış tarla, mal sahibi olsa ona gider misin?

— Efendi Amca, olmayacak şeyi ne diye söylersin. Elin garibine kim yardım edecek?

Kızcağız gittikten sonra Amcam'ın neşesi büsbütün kaçmıştı. Ne düşündü, neye karar verdi bilmiyorum. Hatçe kadın ertesi gün köşke gelince amcam :

— Bu böyle sökmez Hatça, dedi. Bu satılmışın bir çaresine bakmalıyız. Akşama sana ineklerden birini vereyim. Al, git. Satılmış onu yaylaya çıkarsın. Hem yavaş yavaş bir işe koyulur, hem de sen başkalarına el açmazsın.

Hatice kadın :

— Davut Ağa, dedi. Eyi dersin Allah irazı olsun. Emme bu deli oğlan ineği yitirirse ben sana nasıl öderim?

— Yitirirse bir başka inek veririm Hatça, tek oğlan biraz kendine gelsin. Ona de ki ahıra sığmazlar, Davut Efendi bana verdi. Bakalım ne idecek?

Kadın torun hatırı için o akşam ineklerden birini alıp kendi evindeki ahıra götürdü.

Satılmış saf, hile, yalan bilmez bir delikanlıydı. İki gün sonra ben Balıklı Pınar'a gittim. Satılmış oradaydı, inek bir ağacın gölgesine yatmıştı. Satılmış da bir duvar kalıntısı üzerinde oturuyordu. Yanına yaklaştım. Beni mahzun ve gamlı gözleriyle süzdü. Ben :

— İnek senin mi? dedim.

— Anama vermişler, dedi.

— Güzel hayvan değil mi?

— Güzel.

Sonra o beni bir daha süzüp :

— Sen Davut Efendi'nin yiğeni değil misin? dedi

— Evet, dedim.

— O boyluca bir delikanlı var. Senin ağan mı?

— Evet, onun adı Selim.

— Davut Efendi onu İstanbul'dan Güllü için mi getirdi?

— Satılmış, benim ağam Selim daha okuyor. O köye Amcamı görmeye geldi. Çok kalmaz, hep birlikte gideceğiz.

— Satılmış biz neye alalım Güllüyü? O bu köyün kızı. Anası, babası burada. Ayrılıp gider mi?

— Kocaya diye gider. Kız kısmısı bu, kırk yıl anasının dizinde kalacak değil a!

Satılmış düşünüyordu. Aklı tamamiyle başında bir insan gibi ve etraflıca düşünüyordu.

— Satılmış, dedim. Biz giderken Güllü'yü götürmeyeceğiz.

Bilmiyorum, bana inandı mı? O zavallı köye kim gelse Güllü'yü almaya geldi diye kuşkulanıyordu.

Daha sonraki günlerde onu Balıklı Pınar'da görmedim. Daha uzaklara gitmişti. Karşıda bir yamaçta sarı ineği rahatlıkla görüyordum. Satılmış da onun yakınlarındaydı.

İşte bu günlerde bir olay daha geçti. Köyde bir düğün olmuş, hemen bütün Kayabaşı köyü orada eğlenmişlerdi. Biz de bir köy düğünü görmek için oraya gitmiştik.

Düğüne yakın çiftliklerden birinin sahibi de gelmiş. Kayabaşı köyündeki tarlasızlar ona gidip çalışırlarmış. Kıtlık zamanında da bu Çakır Ali sağa sola yardım etmekten çekinmezmiş.

İşte bu adamın da bir oğlu varmış. İyi bir kız almak istermiş. Düğünde Güllü'yü görmüş kız çok hoşuna gitmiş. Oğluna kızdan söz edince delikanlı :

— Baba, demiş. Onu Kara Osman'ın Nezir istedi. Kız varmadı Nezir'e. Çünkü Dağların Delisi severmiş onu. O Allah'ın garibinin gözü önünde ere varamam, dermiş. Nezir bu zavallıyı öldürtmeye kalkmış. Sonunda köyden kaçtı gitti. Satılmış'ı öldürmeye kalkan iki çoban da bulunmuş. Bu tekin bir oğlan değildir baba.

Çakır Ali birden parlamış :

— Bugüne bugün ben çift çubuk sahibiyim oğul, demiş. Halil Efendi kızını benim oğluma vermeyecek de Allah'ın delisine mi virecek!

Çakır Ali biraz da şımarık ve delişmen bir adam. Atlar kısrağına, oğlu bağırır arkasından :

— Baba etme bunu, elin garibinin kalbini kırma.

Çakır Ali dinlemez, mahmuzlar kısrağı, ayrılır çiftlikten, çok geçmeden Kayabaşı köyünün yakınlarında onu kırda yatar bulurlar. Bağ aralarından geçerken yola bir yılan atlamış. Kısrak birden ürkmüş, şahlanıp atmış adamı yere, basıp dönmüş çiftliğe. Bağda çalışanlar Çakır Ali'nin çevresine toplanmışlar. Kısrak çiftliğe binicisiz dönünce, oğlu meraklanmış, bir de gitmiş bakmış ki, babasının başı yarılmış, kan revan içinde yatar. Araba getirip çiftliğe götürmüşler. Adam iki gün sonra gözlerini açmış.

Bu olay köyde çalkandı. Satılmış'ın dünyadan haberi yoktu. O kendisi bir rüya yaşantısı içindeydi. İneği gezdiriyor, çok iyi doyuruyordu.

İşte yine bu günlerde Halil Efendi köşke geldi.

— Davut Bey, dedi. Göz görmeyince gönül katlanır derler. Önümüz kış, Zaten benim çokluk işe baktığım yok. Şöyle İzmir'e, kardeşimin yanına varayım diyorum.

— Bana kalırsa sen Güllü'yü kaçırıyorsun, dedi

Adam iyice kızarmıştı :

— Bey, dedi. Senin önünde kolay perende atılmaz. Doğru bildin. Bu kız yüzünden benim de, başkalarının da başı belaya giriyor. Bak Kara Osman'ın oğlu izini kaybettirip gitti. İki çobana para yedirip Satılmış'ı ortadan kaldırtmak istediği anlaşıldı. İki fakir adam Nezir yüzünden mahbusa girdiler. Benden kim Güllü'yü istediyse kız varmam dedi. Hepsiyle aram açıldı. Çakır Ali kızı istemeye gelmiş. Kısrak yılandan ürkmüş, vurmuş adamı yere. Bir beyni patlamadığı

kalmış. Eh, Satılmış da ümidini keser, biz de kızı, uygun bir adam bulup veririz.

Amcam'ın canı sıkıldı :

— Satılmış'ın Güllü'yü gördüğü mü var? dedi. Ama keyfin böyle istemiş, var git. Ben senin yerinde olsam başka düşünürdüm.

Halil Efendi :

—Sen Satılmış'a bir inek vermişsin, dedi. Aklın sıra onu yola getirecek, mal sahibi edecek, benden de kızı alacaksın. Ben o Dağların Delisi'ne kız vermem ağa, sen de bunu bilmiş ol.

— Var güle güle Halil. İnşallah senin de başına bir kaza gelmez.

Amcam boş inançta bir adam değildi. Ama bu sözün neden söylendiğini kendi de anlamamıştı .

Köyde hatırlı olan Halil Efendi, kızını karısını sokağa çıkarmadan hazırlanırlar. Kasabadan yaylı araba ısmarlarlar. Sandık, sepet bağlarlar. Ertesi sabah araba kapıya dayanır. Daha gün yeni ışımıştır. Kadın kapıya çıkar. İki gözü iki çeşme :

— Ağa, der. Halil Efendi bu gece bir ateşlendi, bir ateşlendi dil ağız vermeden yatıyor.

Biz bunu o sabah Hatçe kadından duyduk. Kadın :

— Kızı kaçıracaktı, dedi. Allah irazı gelmedi.

Çakır Ali gibi, Halil Efendi'nin de uğradığı bu hastalık köylüyü şaşırttı. Halil Efendi iki gün sonra biraz düzeldi.

— Bu oğlan kızımın kısmetlerini kaçırtıyor. Allah bildiği gibi yapsın, diye söylendi.

Kız bu lafı duyunca dayanamamış :

— Buba, diye bağırmış. Ben bir kötülük ettim, elin garip evladının aklını çeldim. Gayri sen bu sevdadan geç. Bana koca aramağa kalkma sonra beni ovadaki çayın sazlıkları arasında arasın.

Halil Efendi'nin büsbütün aklı başından gider. Satılmış'a kötü söy diyeceğine, ertesi gün kapının önü-

ne çıkar, Satılmış alaca karanlıkta ineği önüne katıp giderken :

— Oğul, beri bak, diye seslenir.

— Benim sana lafım yok ağam, der Satılmış.

Halil Efendi :

— Satılmış, der. Ben senin buban sayılırım. Bana karşı gelme. Ben senden bir hizmet istiyorum. Biraz eğlen, benim iki ineği de katayım seninkine.

İçeriye de seslenir :

— Güllü, anan sağmasını bitirdiyse getir inekleri.

Satılmış mıhlanmış gibi kalır. İnek iki üç adım gider. Döner bakar arkasına. Hal dili ile «Ne bekliyoruz?» demek ister. Güllü kapıya çıkar :

— Satılmış ağam, der. Sen hele biraz eğlen. İnekler hazır değil.

İnekler hazırlanıncaya kadar da bir kâğıda sardığı iki dilim böreği uzatır :

— Bunun yufkasını ben açtım Satılmış. Öğle çağında yersin,

Satılmış titreyen eliyle börekleri alırken :

— Tanrı gönlüne göre versin Güllü bacım, der.

Satılmış inekleri alır, gider. Halil Efendi kapının eşiğine oturur. İçinden bir ateş çıkar yüzünü kaplar :

— Allah'ın delisi oğlan, kafanı kaldır da bir yol sevdiğin kızın yüzüne bak, der. Sen hak âşığımısın nesin?

Halil Efendi böylece kızını İzmir'e kaçıracağı yerde Satılmış'la daha bir yakınlaşmış olmuştu.

Belki Amcam Davut Efendi'nin kendisinden daha akıllı bir adam olduğunu düşünerek köşke geldi. Bahçede otururken :

— Komşu, dedi. Ben senden soğukça ayrıldım Beni bağışla. Bunca yıldır görüşürüz. Ne de olsa sen o kumuş bir adamsın. Gayri sen bana bir akıl verecek-sin.

— Nasıl akıl, Halil Efendi?

— Bu iş böyle nereye varacak?
— Hangi iş.
— Satılmış'la Güllü'nün işi.
— Yeni birşey mi var?
— Gitmeye kalktım, sanki beni cin çarptı. Kız zaten koca istemez, lafını ettirmez. Bütün suçu kendinde bulur. Daha üstüne varsam ovaya kaçıp çayda boğacak kendini.
— Allah saklasın, inci gibi kız, bu yakadaki köylerde böyle güzel kız çıkmamıştır.
— İyi emme bu kızı nasıl vereyim Satılmış'a
— Nesini beğenmiyorsun? Aklını mı?
— Aklını beğenmiyor değilim. İki gündür inekleri veriyorum ona, bir güzel otlatıyor. Hayvanlar tok geliyor eve. Bu akılsız adam işi değil. Zati gözlerine baktın mı, ışık var sanırsın gözlerinin içinde. Ama başını kaldırıp biyol bakmaz Güllü'nün yüzüne.
— Halil Efendi o bakmış bakacağı kadar. Bana kalırsa ona biraz ümit vermeli.
— Ümit vir, kızı virme olur mu? Daha bir günah bu.
— Halil Efendi, şu oğlanı bir deneyelim, kırar sarar onu mal sahibi ederiz. Senin oğlun yok. Sana hayırlı bir damat olur. Kızından da ayrılmamış olursun
— Bey, aklına sığdıramıyorum bir türlü.
— Herşey yavaş yavaş olur Halil Efendi. Kız varır mı, saklama benden.
— İstemem demez, başkasına gitmeye gönlü yok. Ben kıyamam. Eloğlu ayıplar adamı. Biricik kızını bir çulsuza verip geçti, der.
— Senin çulsuz dediğinin malı mülkü olur Halil-Efendi. Kimse de seni ayıplamaz. Allah'ın takdirini değiştirmeye kalkma. Zaten kimse değiştiremez.
Güllü artık her sabah Satılmış'a börekti, çörekti, cevizli sucuktu, yağlı peynirdi, birşeyler hazırlayıp :
— Dağda yersin, der. Babası da kapının ardından

onların konuştuklarını dinler. Ama ne kızın ağzından bir laf çıkar, ne Satılmış başını kaldırıp kızın yüzüne bakar.

Kız neye yüzüne bakmadığını sorduğu zaman da zavallı : «Sen benim karşımda değil, içimdesin Güllü,» der. «Sen ele gidersin ama içimdeki gitmez.»

SARI EMİN'LE Küçük Ömer kaçtıkları köylerinden getirilmiş, bunlar Kara Osman'ın oğlu Nezir tarafından Dağların Delisi'ni aklını başına getirmek için dövmeye zorlandıklarını ve kendisinin suçu üstüne atmamaları için kasabada kaldığını anlatmışlardı. Kara Osman da mahkemeye gitmiş, Satılmış'ın dövülmesinden iki gün önce her iki çobanın da işten ayrıldıklarını ve oğlunun da kendisinden para çektiğini söylemişti.

Namuslu ve dürüst bir adam olan Kara Osman Ağa, Satılmış gibi garip bir gencin sadece korkutmak için de olsa dövülmesine çok kızmıştı. Biricik oğlunun kendisinin şımarttığını düşünüyordu. Köylerde kabadayı geçinen bu evlat artık kendi köyüne bile gelemiyordu. Bütün tanıdıklarının bulunduğu yerlerde aranıyordu. Yakalanacak ve cezaevine girecekti.

Bu iş korkutmak için değil, öldürmek için yapılmıştı. Çavuş mahkemede bunu ileriye sürmüş, Satılmış'ı uyuklarken yakalayıp başına vura vura bayılttıklarını, öldü zannederek bir çalılığa attıklarını ileri sürmüştü.

Her iki çoban da beşer yıl cezaya çarpılmıştı. Bütün köyler bu olanları duydu. Ama bu işlerin daha çok yalnız Satılmış'ın yüzünden olduğunu söylüyor, onun tekinsiz bir insan olduğunu anlatıyorlardı.

O günlerde yeni bir olay ortaya çıktı. Halil Efendi, Amcam'dan da rica etmiş, kızını alarak onun sepet arabasıyla kasabaya inmişti. Alış veriş ettiği, ürünleri-

ni sattığı bir tüccar vardı. Bu adam iki gün sonra köye gelmiş ve Halil Efendi'den kızını istemişti :

— Bak Halil Efendi, ben senin kızı çok beğendim. Allah'ın emriyle oğlum İhsan'a istiyorum. Bunca yıldır birbirimizi tanırız. Kızın da rahat eder, senin de gözün ardında kalmaz.

İyi, hoş ama Halil Efendi içini çeker :

— Bak Hüseyin Bey kardeşim, der. Benim kızımı bir seven vardır. Çok zamandır ister onu. İyi, hoş çocuktur ama pek saftır. Kızımın yüzünden bir avare oldu, aklının çoğunu yitirdi. Kızım da gördü bu hali, böyle Allah'ın bir yanık kulu varken, onun gözleri önünde bir kocaya varmak istemez.

Tüccar bunu duyunca :

— Kızı al kasabaya gel be Halil Efendi kardeşim, der.

Halil Efendi içini çeker :

— Ben bunu sınadım, der. Kızı alıp İzmir'e gidecektim. Kasabadan yaylı bile ısmarlamıştım. Ama o gece bir ateş, bir ateş, yanıp tutuştum. Aklımdan İzmir'e gitmeyi çıkardım, gözüm de açıldı.

Tüccar güler :

— Halil Efendi, der. Hastalık sağlık bizim için. Bu hastalıkla kızı evermenin bir ilişiği var mı?

Halil Efendi :

— Var, der. Satılmış Allah'ın bir garibidir. Gönlünü kaptırmış Güllüye. Ama varıp istemez. Kendini dağlara vurmuştur. Ona Dağların Delisi diye ad taktı köylü. Bir garip adamdır. Ona kim sataşsa başına dert açılır.

— Canım Halil Efendi. Allah'ın bir kaçığı ise onu yaratanı Allah düşünsün ötesini. Biz kendi işimize bakalım.

Halil Efendi :

— Kardeşim, der Bak Kara Osman Ağa, oğlu Nezir'e istedi benim kızımı. Ama kızım varmadı. Ben Sa-

tılmış'ın umuduyum. O yolumu bekler. Gözünün önünde padişahın oğlu da olsa varmam, dedi.

— Halil Efendi bunlar boş şeyler. Biz bir kızın gönlünü yapmasını biliriz. Sen de böyle şeylere inanma. Benim okumuş yazmış oğlum varken biricik kızını Allah'ın kaçığına mı vereceksin?

— Kızım razı gelmez kardeşim.

— Canım sen işi bana bırak.

Tüccar, Halil Efendi'den ayrılır. Satılmış'ın nerede inek otlattığını öğrenir. Arabasıyla gider yanına, şöyle konuşurlar :

— Oğul, sen bu işten ne kazanırsın?

— Şu sarı inek bizim. Onunla geçiniriz. Onu otlatırken komşunun iki ineğini de gezdiririm.

— Bu işin sonu yoktur oğlum. Gel ben seni kasabaya alayım. Orada sana mağazalarımda bir bekçilik veririm. Güzel urbalar giyer, ayağına parlak ayakkabılar giyer, yersin, içersin, cebin para görür.

Tüccarı da şaşırtan bir iş olur, Satılmış :

— Sen beni neden köyümden ayırıyorsun? der. Oğlun var da Güllü'yü ona mı almak dilersin?

— Satılmış, oğlum, elin kızını alıp da inek tımarlatıp gübre mi küreteceksin. Kızın kısmetine engel olma.

Son zamanlarda kendisini Güllü'ye yakın gören Satılmış birden bozulur, gözlerinden yaş iner :

— Var elinden geleni yap, bana senin paran, urbaların gerekmez, der.

Tüccar bir hoş olur, arabasına atlar. Yola çıkar.

Daha o gün, aradan çok geçmeden köye bir haber geldi. Tüccar Hüseyin Bey'in arabası, kasabanın yakınlarında, dönemeçte bir kamyonla çarpışmış, şarampola yuvarlanmış. Hüseyin Bey epeyce hırpalanmış. Bu adamı Amcam da tanıyordu. Hemen hemen ürünlerinin çoğunu ona satıyorlardı. İkisi de kalkıp kasabaya

gittiler, adamı yorgan döşek yatakta buldular. Halil Efendi :

— Geçmiş olsun Hüseyin Bey, demiş.

Hüseyin Bey :

— Şu körolası kamyon, demiş. Dönemeçte karşıma çıktı. Az daha ezilecektim.

— Ben sana bu işten vazgeç dedimdi Hüseyin Bey.

— Bırak şimdi böyle saçma inançları.

— Öyle deme Hüseyin Bey, öyle deme. Satılmış'ı kandırmaya çalışmışsın. Senin gibi çulsuza kız vermezler, ona gübre küretir, inek tımarlatırsın, demişsin. Gelip anasının dizlerine kapanmış. «Aldılar Güllü'yü» diye ağlamış. Ninesi vardı bize aslı var mı, Güllü'yü eveririyormuşsunuz, böyle böyle dedi oğlan, deyince Güllü çıktı ortaya: «Tanrı kısmet ettiyse inek de tımarlar, gübre de kürerim. Dünyada kız mı kalmadı da benimle uğraşır, bu Allah'ın garibinin gönlünü kırarlar» dedi.

Amcam da söze karışır :

— Hüseyin Bey, der. Ben de boş şeylere inanmam. Ama insanlar söylenen ve inanılan şeylerin etkisi altında kalır. Sana bununla geçmiş olsun. Bu işten elini çek.

Amcam'ın sözleri daha akla yakın geldiği için Hüseyin Bey Güllü'yü oğluna almaktan vazgeçer amma kazaya bir türlü aklı ermez. Kamyon şoföründen çok kabahat kendisindedir, çünkü o sırada Satılmış'ın ağladığını düşünerek pek dalgın bulunuyormuş.

Ne olursa olsun köyde ve yakın köylerde bu kazayı Satılmış yüzünden oldu bilirlerdi. Köşkte de bu konuşuluyordu. Ağabeyim böyle birşeyin olamayacağına yeminler ederken amcamızın kızı Demet :

— Öyle demeyiniz ağabey, dedi. Köyde doğduksa biz de okuyoruz, biz de maddeye önem veren gençlerdeniz. Ama maneviyat denen birşeyler de vardır. Bir insan inanmasa bile kulağı söylentilerle doluysa, içine

bir kuşku girebilir. Siz Koca Osman Ağa'nın başına gelenleri neye yorabilirsiniz. Halil Efendi tam yola çıkacağı sırada neden birden hastalandı? Hüseyin Bey hiç yoktan nasıl o kazaya uğradı? Bunlar hep rastlantı mı? Bu işlerde Satılmış'ın parmağı olamaz diyeceksiniz, bunu kabul ederim. Ama kulağı şüphe ile dolu olan bütün köylüler herşeyi Satılmış'tan biliyorlar.

Babam da böyle şeylere inanmazdı ama lafa karıştı:

— Çocuklar, bir koşuk parçası var. Onu hatırlayalım. Bilmem aklımda yanlış mı kaldı: «Fukaranın kalbine kim dokuna, dokuna sinesi Allah okuna...»

Çekişme bitmişti.

Hatice kadın ertesi sabah çok bozuk gelmişti. Ağlamaktan gözleri kızarmıştı. Yengeme:

— Neler dönüyor yine ortalıkta, diyordu. Oğlancık tam aklını başına devşireceği sırada köy yetmezmiş gibi kasabadan da gelip Satılmış'ın yüreğini yaralıyorlar. Sabah sabah inekleri gücilen önüne kattım Halilgiller'e uğramadı bile. «Bana gayri elin yavuklusuyla söyleşmek gerekmez» diyordu. Ne dedimse kulağına girmedi. «Var dedim, Balıklı Pınar'a git. Bakalım balık ne der?» Böyle çıkıp gitti evden.

Ben bu işi çok merak ettim. Zaten köyde, sağda solda geziyordum. Yengeme ve anneme haber verdim.

Bayırı çıkarak yukarıdaki ağaçlığa gittim. Sağda solda kimbilir ne zamandan kalma yapıların duvar kalıntıları vardı. Ötede beride yerden yapılı çalılıklar bitmişti.

Uzaktan Satılmış'ı gördüm. Bir ağaca sırtını dayamıştı. İnekler gezine gezine otluyorlardı. Gidip Satılmış'la konuşmak istedim. Ama baktım ki arkamdan doğru gelenler var. Yaklaştıkları zaman Halil Efendi ile Güllü'yü tanıdım. Onlar da beni gördüler. Birşey sormadılar. Güllü bana gülümsedi. Ama gözleri ağlamaktan kızarmıştı. Elinde bir de paket vardı. Babası:

— Var git kızım, dedi. Ama sakın kendini bu deli oğlandan.

Güllü içini çekerek :

— Ondan bana kötülük gelmez baba, dedi.

— Var git, sana aş getirdim, eve uğramadın de.

— Ben ne diyeceğimi bilirim baba, sen kasavet çekme.

Güllü bizden ayrıldı. Biraz daha ilerimizdeki ağacın altına gitti. Başı örtülüydü. Nazlı nazlı yürüyordu. Ağacın altında durdu. Oradan seslendi :

— Satılmış, yakın gel hele.

Uzaktan zavallı adam :

— Buban, köylüler çekişir Güllü, dedi.

Aralarında şu konuşma oldu uzaktan uzağa :

— İnekleri almak için bize uğramadın Satılmış?

— Neye gerek Güllü. Anam aldı geldi ya.

— Ama ben seni bekliyordum. Sana akşamdan börek yapmıştım.

— Sen bana acıma gayri Güllü, benden buban da yüz çevirdi.

— Satılmış, bubanı yüz çevirdiyse ben çevirmedim. Yakın gel, yanıma gel, bak sana börek getirdim. Hiç hatırım yok mu Satılmış?

Satılmış kalkmış, yürüyor, çekine çekine geliyordu. Güllü elindeki paketi yanına koymuştu. Öbür yanına da elini koymuştu. Oraya oturması için eliyle duvarın üstüne pat pat vuruyordu.

Halil Efendi :

— Görüyon ya olanları oğul, dedi. Bu kız da bozdu aklını.

— Satılmış'a acıyor, dedim.

— Acımakla iş bitmez oğul. Bir köye kepaze olduk.

— Sizi kimse ayıplamıyor Halil Efendi amca. Hatta Güllü'yü kimseye vermediğiniz için: «Yürekli adam, mert adam», diyorlar.

— Oğul, bu kız, kız evlât olmasaydı, ben alırdım onu ayağımın altına. Bizde babalar kızlarını kıme isterlerse ona verirler. Hele susalım gayri. Görelim ne söyleşirler?

Satılmış ağır ağır gelmişti. Yere, kızın ayaklarının yakınına oturmak istedi. Güllü eliyle işaret etti :

— Buraya otur Satılmış.

— Bir gören olur, laf ederler..

— Ben seninle dillere düştüm Satılmış. Gayri Allah'tan başka bir kuldan korkum yok. Sen şunun bunun lafına kanıp bana güceniyorsun. Sen beni elin adamlarından değil, benden sor.

— Neye sorayım Güllü. Ben bi hoş oldum. Çulsuzun, avarenin biriyim. Dağların Delisi derler bana. Bunun aslı var mı ki? Ben Güllü'nün delisiyim.

Güllü yanına oturan Satılmış'ın omuzuna başını dayadı. Halil Efendi benden utanmış gibi davranmak istedi. Fakat ben koluna sarıldım :

— Bırak Amca, dedim. Bu kadarını Satılmış'a çok görme.

Adam yanımda soluyordu. Sonra yine onların konuşmasına kulak misafiri olduk. Güllü soruyordu :

— Beni sever misin Satılmış?

— Neye sorarsın bana bunu Güllü. Seni kim sevmez ki!

— Benden başka kimi seversin?

— Ninemi severim Güllü, o garip bir kadındır. İlle benimle uğraşır, bu yaşta durup dinlenmez. Bubanı da severim Güllü, bana hiç kötü davranmadı. Acır benim halime.

— Başka kimi seversin Satılmış?

— Tanrı'yı da severim Güllü. O insanları yaratır Onun gücü herşeye yeter.

— Daha başka kimi seversin Satılmış. Balıklı Pınar'ın balığını da sever misin?

— Severim Güllü. Ne zaman varıp aşağıdaki suya

Güllü başını yanında oturan Satılmış'ın omuzuna dayadı.

baksam «Bak bana Yeşil balık, benim muradım olacak mı?» disem çırpınır suyun içinde.

— Nedir senin muradın Satılmış.

— Eeeeh Güllü, fakirliğe, yoksulluğa bakmaz. Gönül arsızdır. Var git gayri. Senden ötürü kötü dimesinler.

— Bak sana aş getirdim Satılmış. Yarın sabahtan bize uğramadan gitme. Seni bekleyeceğim.

— Sağ ol Güllü, yanıma vardığını, bana bakıp güldüğünü gördüm ya, bu da benim gibi bir çulsuza murattır.

— Satılmış, sen gençsin, gücün kuvvetin yerinde. Gayri dağ bayır gezeceğine bir baltaya sap ol. Bir kızı sevmenin, ona erişmenin de yolu yordamı vardır. Babam zengine bakmaz, yiğit adama, namuslu adama bakar. Aylak adamı olma Satılmış. Bir işin ucundan tut, ardı gelir.

Kız ayağa kalktı. Elini uzattı, Satılmış'la tokalaştı. Sonra ağaçların arasından geçerek yokuşu inmeye başladı. Satılmış ayağa kalkmış, elinde kızın getirdiği paketle donup kalmıştı. Kıpırdamadan bakıyordu. Kız gözden kaybolunca ineklerden yana baktı ve oraya doğru yürüdü.

Halil Efendi ile ben Satılmış'a görünmeden köye doğru yürüdük. Halil Efendi içini çekerek :

— Akıllı kız, dedi. Yürekli kız.

Ben de :

— Satılmış'ı yola getirirse Güllü Bacı getirir, dedim. Onun lafına hemen inanıyor.

Köşkte gördüklerimi anlattım. Yemek yiyorduk. Amcam :

— Köylü kısmı böyle işlerde çok ağır davranır, dedi. Ayıplanmaktan korkar. Halil şaşkına döndü.

Ağabeyim :

— Amca, dedi. Bu iş artık Halil Efendi'nin işi olmaktan çıkmıştır. Bu köyün işi, her iki genci de tanı-

yanların işidir. Onları, bir çaresini bulup evlendirmekle herkes rahata kavuşur. Ben Satılmış'ı yarı deli bir adam bilirdim. Duyduğuma göre sadece gönlünden hastadır. Ümidi olmadığı için dağa bayıra vurmuş kendisini. Aslında duygulu, sözünü bilir bir delikanlı.

Amcam :

— Elbirliği ile birşeyler yapmak gerekiyor Selim, dedi. Zannedersem baban da bir yuva kurmakta vardımcı olur.

BİR SABAH hep beraber Amcam'ın köydeki evine gittik. Onlar köye ilk gelişlerinde toprak damlı bir evde oturmuşlar, sonradan bu kiremit örtülü evi yaptırmışlar. İki çocukları da bu evde doğmuş.

Öteki köy evlerinin çoğunun altı topraktan. Amcam döşeme yaptırmış. Pencereleri de daha geniş. Avlusunda bir de fırın var. Biz eve indiğimiz zaman Hatice kadın çoktan fırını yakmıştı. İkide bir ateşe çalılar. ince odunlar atıyordu

Orada Güllü ile bir iki kız daha vardı. Hepsi akşamdan hamur tutmuşlar, mayalandırmışlar, şimdi fırında somun pişirilecek.

Şehir çocuğu olan bizler bu işi nereden bileceğiz? Ağabeyim bile Hatice kadınla kızların çalışmasını merakla izliyordu.

Salha Yengem sımsıkı döşeli olan evi bize gezdirdi. İki odaya da divan koyup üzerine şilte sermişler ve örtülerden sonra bir de halı yaymışlardı. Divanın yastıkları da güzeldi. Ayrıca iki odada da birer ocak vardı. Amcam burasını tam bir köy evine benzetmişti. Odalardan birinde yatar, ötekinde otururlarmış. Ayrıca bir de mutfakla aralık ve banyo vardı. Yengem :

— Kışın burası rahat oluyor, dedi. Sobamız var ama yakmıyoruz. Ocak bizi ısıtıyor, hem de aydınlatıyor. Lamba bile yakmıyoruz.

Bu köy evinde de yiyecek ve tahıl ambarı, ahırlaı ve samanlık vardı. Kışın hayvanları da aşağıya alırlarmış. Orada tam bir köy hayatı vardı.

Hatice kadın fırın kıvamına gelinceye kadar yanınca içindeki ateşlerden tütenlerini dışarıya aldı. İçerideki koru yaydı, sonra da bunun üzerine tepsi ekmeklerini ve o gün yenecek olan fırın kebabını sürdü.

Öte yandan örtülerin üzerlerine somunlar hazırlanmıştı. Bir yandan mayalı hamurdan ufak ufak kopartan Güllü bunları kızgın yağa atıyor, orada kızardıktan sonra tatlı tenceresinin içine alıyordu.

Yemek pişti, ekmekler fırına sürüldü, fırının ağzı kapandı. Hatice kadın ara sıra burnunu uzatıp kokluyordu. Pişmiş ekmeğin kokusu insanın çok hoşuna gidiyor. Avluyu sarmıştı bu koku.

Ekmeğin nasıl yapıldığını orada gördük. Bu buğday ekmeği hakikaten çok lezzetli oluyor. Aşağı evde yediğimiz bu yemeğin tadını belki uzun zaman unutamayacağız Lokmadan sonra çeşitli meyveler gelmişti ortaya.

Biz yemeğe otururken komşu kızlar çekilip gitmişlerdi. Yalnız Güllü gidip evinden bir kapaklı sahan getirmiş ve Hatice Kadın'a :

— Anam, demişti. Bunu da Satılmış'a yedir akşamleyin. Güllü yolladı de.

Hatice kadın onun arkasından .

— Ah yavrım, gözeller gözelim benim, Satılmış da, nenesi de sana kurban olsun! demişti.

Köyde şehirli olarak bir öğretmen var. O da bir evcik kurmuş kendisine. Devletten aldığı para ile geçinip gidiyor. Üstelik köyden bir kız almış. Okulun üstünde öğretmen lojmanı var ama bu öğretmen orasını tatil sırasında memleketlerine giden öteki iki öğretmene bırakmış. Amcamın da bu öğretmene hayli yardımı olmuş. Evinin yanına küçük bir sebze bahçesi

yapmasına yardım etmiş, bir çiçek bahçesi var. Raif adındaki bu öğretmen köşke geldiği bir gün babama :

— Ben çok köy dolaştım, diyordu. Nihayet buradan bir kız almaya mecbur oldum. Köylüler şehirlileri pek barındırmazlar. Hatta köyde olan bir cinayeti bile saklar, aralarında davasını görmek isterler. Köy onların evleri gibidir. Yabancı istemezler, ama büyük şehirlere göçüp oralara yerleşmesini iyi biliyorlar. Şehirde kapınızda çalıştırdığınız bir rençberin köyüne gidiniz, onu orada tanıyamazsınız bile. Bir ağa kesilir ki, şaşarsınız.

Biz nihayet köye yerleşip kalacak değildik. Önce, babamın ticaret işleri vardı. Sonra on beş gün kalmış ve sıkılmaya başlamışlardı. Bunu pek söylemek istemiyor, başka nedenler anlatıyorlardı.

Gitmeden önce babama da düşen bazı işler vardı. İşte bunun için bir gün Satılmış'ı çağırdı. İnekleri bir başka çobana bırakmışlardı. Satılmış bundan kuşkulanmıştı. Fakat babam çok nazik davrandı :

— Satılmış, dedi. Sen askerliğinde araba kullanmışsın, aslı var mı?

Satılmış birden şaşalamış ve sıkıntıya düşmüştü.

— O askerlikte kaldı, dedi.

— Biliyorum Satılmış. Ama ben senin araba kullandığını görmek isterim.

— Gayri unuttum ben.

— Ama sana askerliğinde ehliyet vermişler. Ninen böyle dedi.

— Benim gibi bir garibe ne yapmak istiyorsunuz? Benim kime ne zararım dokunuyor. Beni Allah'ın bir delisi ettiler çıktılar. Satılmış'ı ararsanız kimse bilmez, ama Dağların Delisi diye sorarsanız bilirler.

Babam epeyce üzülerek :

— Satılmış, dedi. Biz senin iyiliğin için çalışıyoruz.

Zavallı adam, aklı bir yere saplanmıştı. Çok bü-

yük sıkıntılar içinde bakınıyor, sanki çevresinden yardım istiyordu. Halil Efendi erkenden Amcam'a gelmişti. Bu adamın aklı başında olup olmadığını anlamak için sınamaya kalkışmışlardı.

Satılmış böyle direnince Halil Efendi yanımıza geldi :

— Oğul, dedi. Var Cemil Bey'le şehre git. Orada bir kamyon bakacaklar, iyi birşey bulursa alıp köye getireceksin. Hele biyol kamyon sürmesini öğren. Ardından traktör alacağız. Bir köye bir traktör yeter. Sıraya koyar sürüp geçersin bütün tarlaları. Ben senin dağlarda gezip çobanlık ettiğini istemem. Güllü de böyle istemez, anladın mı? Bir çoban adama kız verilmez. Bir işin ucundan tut, göster kendini. Sonra bana yollarsın nineni. Kırar, sarar birşey yaparız. Anladın mı?

Bu kadar açık konuşmaya rağmen Satılmış o karışık düşünceler içinde yine birşey anlamamıştı. Fakat sevdiği kızın babasından çekiniyordu. Babamın arabasına bindik. Babam geniş ve tenha yola çıkınca :

— Satılmış, dedi. Geç bakalım direksiyona.

— Ağam, ben edemem bunu, dedi Dağların Delisi.

— Edersin, dedi babam. Acele yok. Azdan azdan gidelim.

Satılmış babamın yanında arabayı kullanmaya başladı. Babam bir trafik uzmanı gibi kumandalar veriyordu. «Satılmış dur, Satılmış geri vitese al, Satılmış biraz daha yol ver.» Zavallı adam kan ter içindeydi. Ama kasabaya da gelmiştik.

Babam oradan vilayet merkezine gidecekti. Fakat Satılmış'ın çoban kıyafetini değiştirmek gerekiyordu. Babam adamcağıza bir takım elbise, bir iş tulumu, bir kasket, iki takım çamaşır, ayakkabı ve çorap aldı.

Kasabada Hacı'nın hanının altındaki lokantada öğle yemeğini yedik. Satılmış daima utangaç, daima dalgın ve kuşkuluydu. Arasıra bana soruyordu :

— Bubangil beni ne idecek?

Şehire kadar bir buçuk saat daha yolumuz vardı Hemen bir büyük garaja gittik. Babam orada kamyon sordu. Orta boy bir kamyon istiyordu. Bu işten çok iyi anladığı için yeni bir kamyonet buldu. Muamelesini çabucak yaptırdı, bu kamyonet Satılmış'ın adına alınmıştı.

Şaşkına dönen Satılmış'ı babam bir de kuyumcuya götürdü.

— Haydi bakalım Satılmış, dedi. Güllü'ye şuradan bir de bilezik beğen.

Satılmış'ın dudakları titredi :

— Bende para ne arasın ağam?

— Satılmış, sen bugüne bugün kamyon sahibisin. Bütün köyün malını sen yaz kış demeden kasabaya götüreceksin. Pazara gidecek hemşerilerini de sen taşıyacaksın. İlkokulu bitiren köy çocuklarını sen kasabadaki ortaokula götürüp akşam geri getireceksin. Senin işin başından aşkın gayri Satılmış. Senin gibi iş güç sahibi, köye yararlı bir adama kim olsa kızını verir. Haydi sen seç bakayım bir bilezik.

Babam Satılmış'a bunu da yaptırdı. Geç vakit bazı hediyelik eşya daha alarak Kayabaşı Köyü'nün yolunu tuttuk. Satılmış kamyonu daha rahat kullanıyordu. Yanız biraz ağır gidiyor, heyecanlanıyordu.

Köy alanına böyle vardık. Kamyon Hatice Kadın'ın evinin önünde parketti. Biz arabayı Amcam'ın köydeki evinin önüne bırakıyorduk. Köşke varılan yol biraz fazla dikti.

Baba oğul Halil Efendi'nin kapısına dayandık. Adamcağız şaşırdı. Karısı da telaşlandı. Güllü kıpkırmızı kesilmişti. Aralıkta masa kurmuşlardı. Üçü yemeğe hazırlanmışlardı. Baba oğul biz de :

— Halil Efendi, sana Tanrı misafiriyiz, dedik.

Adam birşeyler sezinledi. Tarhana çorbasına tereyağında kızarmış ekmek parçalarını katarak yedik. Ar kasından çılbır geldi. Karısı çabucak kaynayan suya

beş altı yumurta kırmış, sonra suyu süzüp yumurtaları bir sahana almış, üzerine yoğurt sermiş, kırmızı biberle karışık tereyağı gezdirmişti. Bunun arkasından börekle erik hoşafı geldi.

Karnımız iyice doymuştu. Güllü babasıyla babama kahve pişirdi. Masanın üstünü temizlemişlerdi. Orada oturuyorduk. Köyde pek ışık yakmıyorlardı. Ne kadar zengin olsalar, alıştıkları gibi, hava kardıktan sonra tavuklar gibi erkenden yatıyor, sabahları da alaca karanlıkta kalkıyorlardı.

Kahveden sonra babam :

— Bak Halil Efendi, dedi. Ben bugün, bildiğin gibi Satılmış'la kasabaya indim, oradan da vilayete gittik. Bir kamyonet aldık. Bu kamyonet Satılmış'ın malıdır. Bununla satış işleriniz çok kolay olacak, köycek isteyenler pazara gidip gelecekler, her gün köyde yetişen tereyağı, peynir, kaymak gibi ne varsa çabucak yollanacak. Çocuklar ortaokula gidecekler. Tahılı değirmene, silolara bu kamyonet götürecek. İş bununla da kalmıyor. Köycek bir araya gelip bir traktör alındı mı öyle günlerce tarla sürmek, ekin biçmek te yok.

Halil Efendi, karısı ve Güllü dikkatle dinliyorlardı. Babam susunca Halil Efendi :

— Korkarım bu kamyonetin şoförlüğünü o Dağların Delisi, yarım akıllı oğlana vaptıracaksınız, dedi.

Babam kaşlarını çatarak :

— Halil Efendi, dedi. Geçen gün köşkte ne konuştuk? Satılmış akıllılık gösterirse kızı veririm demedin mi?

Adam :

— Hep birden konuştunuz, benim yüzüm tutmadı, dedi.

— Burada Güllü'nün konuşmaya hiç hakkı yok mu?

— Ben bildiğin babalardan değilim Cemil Efendi. Ben kızımı zorla kendi beğendiğim adama virmem.

Dilerse dilediğine kaçar, gider. Ardından koşup davacı olmam, kahırlanırım kendi kendime. Senin kızın olsa bu deli oğlana verir miydin Cemil Bey?

Babam :

— Eğer benim kızıma vurulsaydı, bu işte kızımın da suçu olsaydı verirdim, dedi. Satılmış çok uslu, çok terbiyeli bir delikanlı. Eğer aklından zoru olsaydı onu askere almazlardı. Şehirden buraya kadar kamyoneti o getirdi. Arabanın huyunu suyunu anladıktan sonra rahatça şoförlüğünü yapacak. O zavallıyı dağlara düşüren biraz da sensin Halil Efendi. Oğlan dayanamadı, Güllü'yü istedi. Sen onun ihtiyar ninesini azarladın. İşte o günden sonra bu delikanlı avunmak için kendini kırlara vurdu. Ona Dağların Delisi adını takan köycek sizlersiniz. Allah razı olmaz Halil Efendi, iyi düşün.

Adam iki sigarayı üst üste içtikten sonra :

— Bey, dedi. Satılmış yararlı bir adam olduğunu göstersin, O zaman bir çaresine bakarız.

Biz baba oğul oradan çıkarak köşke gittik. Ertesi gün Hatice Kadın köşke geldi. Sabah işlerini görüp gitmiş, öğleden sonra tekrar babamı görmeye gelmişti. Babamın ellerini nasırlı ve kuru elleri arasında sıkıyor :

— Allah senden razı olsun Bey, diyordu.

O sabah Amcam'ın arabası yerine Satılmış kamyonetle köy alanına gelmiş, köyün mallarını alarak kasabaya, alış veriş edilen yere götürmüş, sonra da Halil Efendi'ye uğramış :

— Ağam, demiş. Cemil Bey'le şehre vardıydık. İlle Güllü'ye bir hediye al diye beni zorladı. Bunu beğendim aldım, sen kızına vir, demiş.

Halil Efendi içeriye seslenmiş. «Bak kızım, Güllü, Satılmış şehre varmış, sana da bir bilezik almış. Bana virir ki sana ileteyim, diye. Emme kendi aldığı bileziği kendi taksın diye çağırdım seni.» Güllü Satılmış'a sağ

bileğini uzatmış. Zavallı oğlan elleri titreye titreye bileziği takarken gözlerinden de yaşlar akarmış. Kız . «Sağ ol Satılmış, demiş. Allah tamamına erdirsin».

Kadıncağız başörtüsünün ucu ile gözlerini siliyor:

— Aldığın urbalar Satılmış'a bir yakışmış, bir yakışmış, sanırsın ki ağa oğludur, diyordu.

İşte hemen sıcağı sıcağına köylüler, belki denemek için Satılmış'a sesleniyor: «Satılmış,» diyorlardı, «değirmene varırsan benim de buğdayımı ilet, sonra bir zahmet getirirsin. Satılmış, yarın sabahtan benim de tereyağımı Hüseyin Bey'in mağazasına iletiver. Hele alacağım biriksin». Bunun gibi durmadan siparişler geliyordu.

Halil Efendi de kızını seven delikanlının işe yarayıp yaramayacağını anlamak için, iki gün sonra onun yanına oturarak kasabaya kadar gitmiş, kamyonet kullanmakta Satılmış'ın ustalığına şaşmıştı.

Amcam Hatice Kadın'la konuşup :

— Bak bana, dedi. Sen nen varsa al, benim eve geç. Senin kerpiç damı al aşağı edelim, bir güzel tuğla ev çıkalım, yanında küçük bir ahırı, bir samanlığı, bir de kamyonete göre garajı olsun.

Kadın gözleri dolarak :

— Ağa, ya bu yapının parasını kim çekecek? dedi.

Amcam da :

— Satılmış bizim de oğlumuz sayılır, dedi.

Artık bizim köydeki günlerimiz sayılı demekti. Ağabeyim biraz acele ediyordu. Babamın da işleri yüz üstü kalamazdı.

Satılmış işte bu günlerde kan tere batarak çalışıyordu. Kireç getiriyor, tuğla getiriyor, kereste getiriyor, köyün işlerini de geri bırakmıyor, yepyeni bir ümitle çalışıp duruyordu.

Ona hakaret eden, kalbini kıran tüccar Hüseyin Bey onu kamyon şoförü olmuş görünce şaşmış, sırtını okşayıp

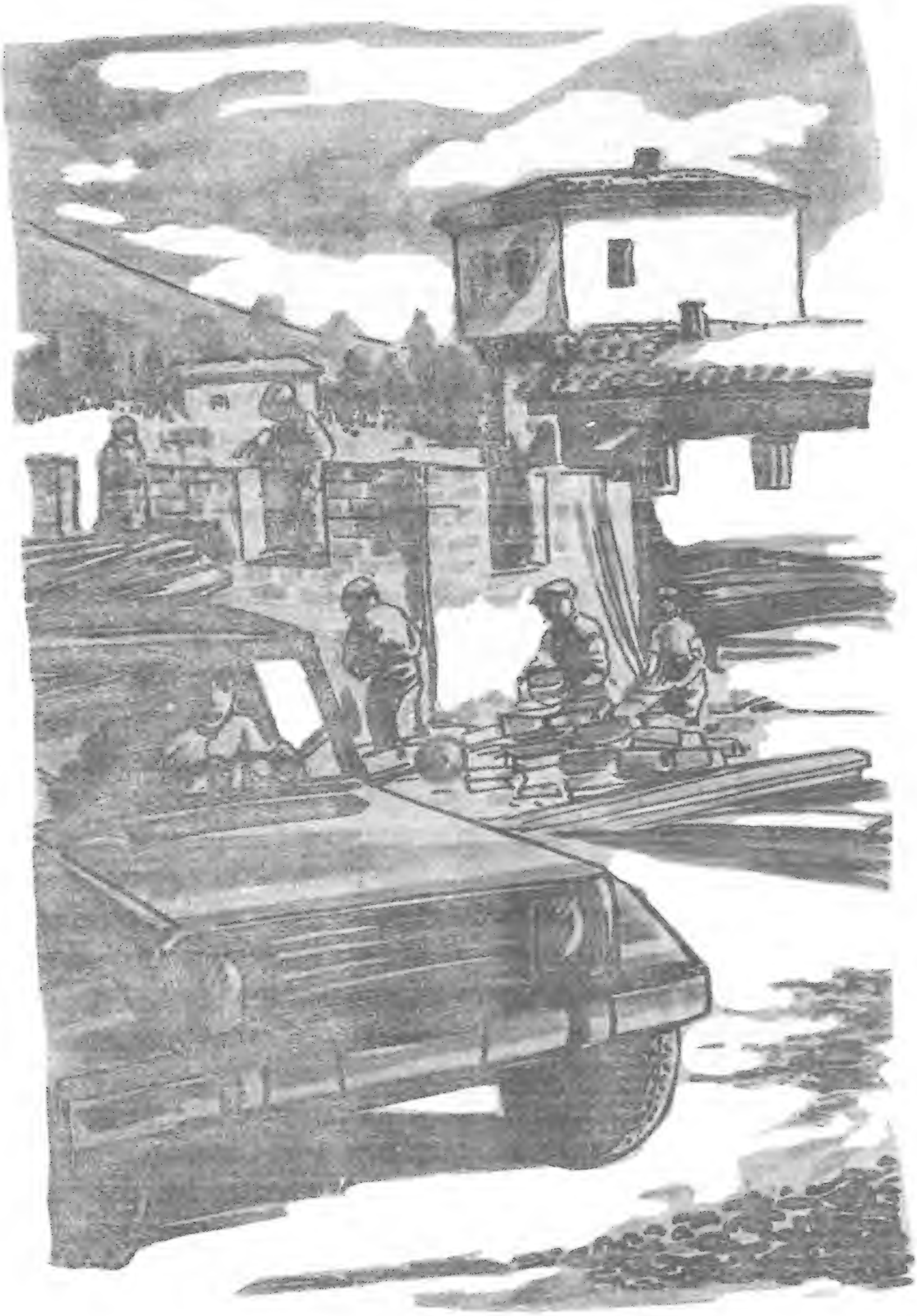

Satılmış bu günlerde kan tere batarak çalışıyordu.

— Oğlum, yavukluna benden de selâm söyle demiş.

Ondan sonra komşu köyden Kara Osman da gelip Halil Efendi ile görüşmüş, Satılmış'ı çağırarak ona sütlü bir inek hediye edeceğini bildirmiş, hakikaten ertesi sabah da bir sığırtmaç buzağılı bir ineği köye getirmişti.

Hatice Kadın sevincinden ne yapacağını bilemiyordu. Artık Amcam'ın evindeki ahırda sabahlıyor ve ineğe bir isim yakıştırmaya çalışıyordu.

Ben hemen her gün köşkten köye inerek yapıyı seyrediyordum. Halil Efendi'nin evine yakındı arsa. Bir kavağın gölgesinde Güllü'nün getirdiği bir iskemleye oturarak yapıyı seyrediyor, bu kasabalı yapı ustalarının arı gibi çalışmalarına bakıyordum. Güllü ileride içinde yaşayacağı bu evin yapılışını heyecanla seyrederken ustalar gibi bana da ayran getiriyordu.

DAĞLARIN DELİSİ deyince insanın aklına, saçı sakalı birbirine karışmış, ayakları çıplak, tırnakları uzamış, gözleri ap açık ve kızarmış, üstü başı param parça bir adam gelir. Çalılıkların arasında, ormanlarda yaşar, taş oyuklarında barınır, bahçelere geceleri sokulup çiy mısırları, meyveleri yer, hiç kimse ile konuşmaz, insanlardan bucak bucak kaçar.

Annem de ağabeyim de böyle anlamış, vahşi bir adam göreceklerini sanmışlardı. Hele ağabeyim Balıklı Pınar'a hiç inanmıyordu. Bir akşam amcam :

— Selim, dedi. Burası genişçe bir yayla. Arkamızda yüzlerce metre yüksekliğinde dağlar var. Bunlar boy boy uzanıp ufuklara kadar gidiyor. Kışın bu dağlar tamamiyle karla örtülüdür. Sonra bilirsin hiç umulmadık yerde su çıkar. Kuyucular dağların şekline bakıp nerede su olabileceğini hemen anlıyorlar. Benim getirdiğim kuyucu da hiç yanılmadı. Bu herhalde bir

bilgi işi. Bazı akarsularda balıkların akıntı tarafına doğru yüzdüklerini, hatta setleri atladıklarını işitiyoruz. Bizim su deposunun altında da durgun değil, akar bir su var. Muhakkak gide gide ovadaki dereye bir yerden katılıyor. Su haznesine kadar çık, özellikle geceleri, yere kulak verirsen bir suyun aktığını anlarsın.

Ağabeyim Selim biraz inatçıydı. Bir ay ışığı gezmesi yapma bahanesiyle yola çıktık. Hazneye kadar fazla bir yol yok. Amcam kayaları yardırmış, suyun yüzeyine kadar inerek oraya bir hazne yaptırmış.

Yukarıya varınca yere uzandık. Yüzümüzü toprağa yapıştırdık. Ağabeyim iyice dinledikten sonra :

— Akan bir suyun sesi duyuluyor, dedi. Ama bu haznede toplanan suyun akıntısı olacak.

— Balıklı Pınar'da da bu ses duyuluyor, dedim. Sanki derinde bir mağara var da biraz yüksekten su atlıyor.

— Sen işittiklerine inanıyorsun.

Ağabeyimin bu inadına karşı :

— Sen de inanmamak için direniyorsun, dedim. Yeryüzünde, kayaların altında akan nehirler yok mu?

— Var ama burada yok.

— Bir deneme yapmak ister misin?

— Nasıl deneme?

— Yarın sabah erkenden Balıklı Pınar'a gidelim. Oradaki tonozun altında bulunan suyun aktığını sana isbat edeceğim.

— Güneş bana dokunuyor.

— Çok erken kalkarız.

Çok direnince ertesi sabah ağabeyim kalktı. Güneş daha doğmamıştı. Fakat yaz sabahı ortalık tamamiyle aydınlıktı. Aşağıda köy ve ova hafif bir sisle örtülüydü. Bu sisi delen baca dumanları, o rüzgârsız havada yükseliyordu. Bir zaman manzarayı seyrettik.

Biz Balıklı Pınar'a epeyce yaklaştığımız zaman eğebeyim :

— Orada birisi var, dedi.

Durup baktık. Oradaki adam Satılmış'tı. Ayazmanın bileziğinden eğilmiş, herhalde suya bakıyordu. Yavaş yavaş doğruldu. Arkasında babamın aldığı elbise vardı. Bizi görünce şaşaladı. Yüzü durgun ve biraz neşesizdi.

— Merhaba Satılmış, diye seslendim. Ne arıyorsun burada?

— Hiç, dedi. Erken kalktım da.

— Biz de bir sabah gezmesi yapmak istedik. Pınara baktın mı?

— Baktım.

— Balık sana göründü mü?

— Göründü. Bana hep görünür. Ay ışığında baksam, kuyu karanlık da olsa balık çırpınır, sesini duyarım.

Ağabeyim Selim :

— Ben de seslensem balık çıkar mı dersin? dedi.

— Ne bileyim, dedi Satılmış.

Balıklı Pınar'a yaklaştık. Ortalık aydınlıktı ama su yine karanlık görünüyordu. Birşey seçmek kolay değildi. Ağabeyim :

— Hey, diye seslendi. Satılmış'ın dileği yerine gelecek mi?

Dikkatle baktık, suyun içinde bir çırpınma oldu, hafif bir dalgalanma gördük. Sonra ağabeyim başka şeyler sordu, fakat balıktan bir ses çıkmadı.

Satılmış bize eliyle selam verip gitti. Ağabeyim onun arkasından :

— Burada bu vakit ne arıyor dersin? dedi.

— Herhalde balıkla konuşmaya geliyor, dedim.

— Balıkla konuşacağına Güllü ile konuşsa ya, dedi.

— Eh, dedim. Bu zavallı inanmış bir kere. Belki her gün içindeki acıyı avutmak için bu yerlerde dolaştı

ve bunun tiryakisi oldu. Buraya gelmezse bir suç işlediğini sanıyor. Belki balığı gücendirmekten korkuyor.

Sonra yine tarihte bir şehrin kalıntısı olduğuna inandığımız duvarlardan söz ettik. Ben dedim ki :

— Ağabey, bu pınarı kutsal biliyorlar. Burası köye çok daha yakın olduğu halde köyden gelip buradan su çeken olmazmış. Ovaya kadar iniyorlar. Kulağını yere daya, dinle, sen de bir su akıntısı duyacaksın. Bu su köye, ovaya doğru akıyor. Yengem'le buraya geldiğimiz zaman bir kuru yaprak attım suya, suda epeyce hızlı bir akıntı varmış ki yaprak akıp kayboldu.

Ağabeyim :

— Balık için ne diyorsun? dedi.

— Balığın bulunduğunu kabul ediyor musun?

— Evet.

— Hele şükür. Bana kalırsa burada, altımızda bir mağara var. Üzerine bu kemeri yapmışlar. Balık da bu mağarada yaşıyor.

— Balıklar yalnız su ile yaşamazlar.

— Aşağıda nasıl bir akar su var, ne büyüklükte bir mağara var, bilemiyoruz. Belki başka balıklar da vardır. Nihayet balıkların ömrü de kısadır. Balıklı Pınar dediklerine göre bazı balıklar buraya geliyor, belki sinekleri, belki başka böcekleri yiyorlar.

— Bazı yılan balıklarının böyle pınarlarda yaşadığını işitmiştim.

Bizim bu sabah karanlığı gezimizden birkaç gün sonra köydeki evin duvarları tamamlanmış, tavanı dökülmeye başlamıştı.

Köyde öyle pek fakir insan yoktu. Satılmış'ı da herkes seviyordu. Bunun için hemen her gün ona sesleniyorlardı :

— Satılmış, aslanım, çorbada bizim de katkımız bulunsun? Bir eksiğin oldu mu hiç çekinme.

Bir ağacın büyümesi, bir çiçeğin açılması, bir çocuğun gelişmesi gibi bir evin yapılması da insana zevk

veriyordu. Tabii burada en fazla yorulan Satılmış'tı. Aradan on gün geçmeden usta bir şoför gibi kamyoneti kullanmaya başlamıştı.

Köyde bu yuva hazırlığı olurken, Annem, Yengem ve Demet, Güllü'ye birşeyler dikiyorlardı. Bu yüzden de kız çoğu zaman köşkte bulunuyordu.

Annem Güllü için :

— İnsan bir köyde bu kadar ince, nazik ve hakikaten güzel bir kız bulunacağını tahmin edemez, diyordu.

Amcam bu düşünceyi kabul etmiyordu :

— Yenge en güzel şeyler, en ince, kibar ve kıymetli şeyler yalnız İstanbul gibi büyük şehirlerden mi çıkar?

Annem de okumuş ve kafası işleyen bir kadındı :

— Yalnız bunu söylemek istemedim ağabey, diyordu. İstanbul bence bu memleketin okulu olmuştur. Bütün büyük adamlar, bilginler, yazarlar ve matbaalar İstanbul'da toplandığı için İstanbul'un Türkçe söyleyişi, yazışı en iyi ve en güzel olarak kabul edilmiştir. Ama Anadolu'da yetişen büyük insanların da bunda payı vardır. Hepsi İstanbul'a gelmiş, oradaki yüksek okullara girmiş ve orada bilgilerini ortaya koymuşlardır. Doğum yerleri başka olabilir.

— Peki yenge hanım, Güllü gibi bir kızı neye Kayabaşı köyüne yakıştıramıyorsunuz?

— Güllü İstanbul'da da olsaydı onun yaradılışındaki incelik ve güzelliğe şaşıp kalırdım. Allah bağışlasın hakikaten güzel kız.

— Demek Anadolu da böyle güzeller yetiştirebiliyor?

— Evet. Yalnız, buralardaki güç hayat koşulları güzel insanları hırpalıyor, değerinden düşürüyorlar. Köyde hangi kadınla konuştumsa elleri nasırlı, yüzü buruşuktu. Yaşını öğreniyorum, otuz beşinde. Ama artık bir büyükanne, bir nine durumuna gelmiş. Toprak-

la uğraşmak insana sağlık verir. derler. Fakat köylerde toprak insanı kemiriyor.

Amcam :

— Bunu kabul ederim, dedi. Yalnız yaşama koşulları biraz düzelir, bol sulu, bol gölgelikli köylere kavuşulursa köylüler daha uzun ömürlü, daha sağlıklı ve taze kalacaklardır. Kayabaşı köyü fakir değildir. Ama balkona çıkıp bakınız, çıplak bir tarlada bir kaç kişi birden çalışıyorlar. Güneş onları kahrediyor. Kendilerini korumak için kat kat giyiniyorlar Ben köye ilk geldiğim zaman bu çok giyinmenin sebebini araştırdım. Köylerin belki hakları var. Bütün canlılara hayat veren Güneş ayni zamanda çıplak tenler üzerinde öldürücü bir etkiye sahip. Daha doğrusu yakıp kavuruyor. Köylü kat kat giyiniyor ki güneş tenine geçmesin. Bu katların altında yorgunluktan terliyor. Ter soğuyor, belki iç çamaşırları ıslanıyor, ama ter onları serin tutuyor. Biz böyle bir sıcakla karşılaşırsak hemen soyunur, bir atletle gezeriz, tabii güneş de bizi hemen çarpar.

Eylül ayı içinde olduğumuz halde hava henüz sıcaktı. Amcam :

— Buralarda kış birden başlar, diyordu. İstanbul'un kışı daima sürüncemede kalır. Nisana kadar karlı havalar, hele soğuklar çok görülür, ama burada martla birlikte en az ilkbahara girmiş oluruz.

Balkonda, ovaya ve köye karşı otururken anlatıyordu :

— Selim Bey oğlumuz. Bu köye geldiğimiz zaman ağaç ve gölgelik namına sadece yukarıda, Balıklı Pınarda gördüğümüz büyük ağaçlar vardı. Belki orada büyük bir manastır veya kasaba vardı. Ne su, ne de gölge. Çocuklar sefil, hayvanlar arık, insanlar kurumuş ve neşesiz, sırtlar, tarlalar çıplak. Her sabah şafakla beraber, daha güneş ortalığı kasıp kavurmadan, çocuklar, bazı genç kızlar, kimi eşekli, kimi yaya yokuştan

aşağıya inmeye başlardı. Oradan, ırmaktan su alır ve köye getirirlerdi.

Ağabeyim :

— Köy olur da suyu olmaz olur mu? dedi. Susuz yere ne diye köy kurarlar?

Amcam :

— Oğlum, dedi. Köyde bir dirhem su yok. Ama iki tane çeşme vardı. Vaktiyle ikisi de akarmış. Araştırdım, çalıştım bu çeşmelerin suyunun nereden geldiğini bulamadım. Su yolcu bana haznelerin altında dar kuyular bulunması olanağını söyledi. Artezyen gibi, bu dar kuyulardan yükselen su çeşme haznelerini doldururmuş. Kilometrelerce öteye kadar hep dağ var Tabii bu dağların altında sular toplanıyor. Nihayet gördüğünüz gibi ben iki metrede suya eriştim. Kendi ihtiyaçlarımı giderdiğim gibi köydeki çeşmelere de su verdik.

Amcam sözünü şöyle bağlıyordu :

— İşte bugün suyumuz var, ağaçlarımız var, sebze bahçelerimiz var. Çorak yollardan geçip buraya yetişebilen her yolcu derin ve rahat bir nefes alıyor. Bu çöllerdeki vahalara benziyor. Yola çıkanlar birbirlerine gayret verirler. «Kayabaşı'na erişelim, bir rahat edersiniz» derler. Şunu da söyleyebilirim ki köylü hakikaten konukseverdir. Fakat uzun boylu alakoymak istemezler. Öğretmenlere bile güçlükle alışmışlardır.

Ağabeyim :

— Amca, dedi. Fakülteyi bitireyim Anadolu'nun su sorunu ile uğraşacağım. Bu gezimiz bana çok şey öğretti. Düşünüyorum milyonlarca metreküp su daima denizlere doğru gidiyor. Bunun yanında Anadolu'nun bir çok yeri susuzluktan kıvranıyor.

Ağabeyim de duygulu bir insandı. Gözleri dalıyor, anlatıyordu :

— Bir Anadolu düşünüyorum. Git git yemyeşil ormanlar, bu ormanlardan dereler, çaylar geçiyor, cey-

lanlar, dağ keçileri, sonra çeşitli kuşlar bu cennet Anadolu'da yaşamaktan büyük haz duyuyorlar. Rüzgârlara kanat açmış bir göçmen kuş aşağıdaki yeşilliği görünce hemen pike yapıyor ve bu yeşil cennete iniyor.

Amcam gülümseyerek :

— İnşallah, diye sözü ve konuşmayı bitirdi.

Doğrusu evin yapılmasında babamın da büyük gayretleri görülüyordu. Gitmeden önce bu işin bittiğini istiyordu. Evin çatısı örtülüp iç ve dış sıvaları başladığı sırada da şehirden alınan ev eşyası getirilmeye başlanmıştı.

Bunun için de bir iki defa Yengem'le Amcam ve Güllü şehre inmişlerdi. Onlarla birlikte giden Satılmış bir gün yatak odası takımlarını, bir gün mutfak takımlarını, başka bir gün yemek odası takımlarını ve bu arada perdeleri, yerlere döşenecek muşambaları köye getiriyor, Amcam'ın evindeki samanlığa bırakıyordu.

Bütün bu hazırlıkları gören Halil Efendi :

— Kızı elimden çatır çatır alıyorlar, dive söyleniyordu.

Amcam bu işe biraz içerlemişti. Kızın babası ortada hiç bir neden yokken, belki sadece köyde bir gösteriş yapmak için Satılmış'ı kahveye çağırtmış ve orada azarlamıştı :

— Oğul, ben sana kızı veririm, dedim mi? Ağıldan koyun alır gibi kız mı alınır? Bunda hiç baba hakkı gözetilmez mi? Benim rızamı almadan kasaba der, köy der kızı alır gidersiniz.

Satılmış sararır, bozulur içinde korkunç bir kırgınlık olur, sanki kahvede oturduğu yerde erir ve sesi titreyerek :

— Babasısın, der. Dilediğine ver Güllü'yü.

Kahveden çıkar gider.

Ertesi gün anası yana yana köşke geldi.

— Davut Efendi, dedi. Bak habarın olsun. Satılmış'ı o Halil olacak adam kahveye çağırdı. Oğlan geldi

urbalarını çıkarıp çobanlıklarını geydi, vardı yemek vakti dimeden dağların başına. Nedir bu Halil'in ettiği? Oğlanın aklını başından alacak ne vardı?

Tabii kahvede olup biteni kimse bilmiyor. Ama her zamanki gibi kamyon kasabaya gidemiyor. Yağ çömleğini, peynir tenekesini alan Amcam'ın eski arabasına geliyor.

Nihayet kahvede bulunanlardan biri köşke gelerek Amcam'a konuşulanları anlatıyor. Amcam fena halde kızıyor.

KÖŞKTE AİLE İÇİNDE yapılan bir toplantıya Hatice Kadın'ı da aldılar. Amcam :

— Herşeyden önce bu Dağların Delisi oğlanı bulup buraya getirmek lazım, dedi. Sonra ben o Halil denilen küflü kafaya ne yapacağımı bilirim. Bugüne kadar bu hazırlıklar kimin içindi, ev kime yapılıyor, eşya kime alınıyor?

Ağabeyim, ben, yanaşmalardan ikisi ve Hatice Kadın Satılmış'ı aramakla görevlendirildik. Ben :

— Amca, dedim, O muhakkak Balıklı Pınar'dadır, dağlarda gezse bile oraya muhakkak gelir.

Biz etrafta bir araştırma yapmağa gideceğimiz sırada Güllü telaşla köşke geldi. Kız koşarak yokuşu çıkmıştı. Nefeslerinde yüreğinin çarpıntısı belli oluyordu :

— Davut Bey Emmi, diye seslendi. Babam çok hasta. Sancıdan kıvranıyor. Kahveden öyle geldi, yattı, bağırtısından durulmuyor.

Amcam cevap vermeden Hatice Kadın :

— Garip oğlanın gönlünü kırdı, dedi. Devasını başka nerede arar bilmem bu yobaz.

Amcam gitti. Ne yapacağımızı bilmiyorduk. Biraz sonra Güllü yeniden köşke geldi.

— Salha Anam, dedi. Bubam ille varıp Satılmış'ı

bul diye bağırır bana. Oğlan beni çarptı, Dağların Delisi beddua etti bana, der de başka bişey demez.

Yengem :

— Kardeşinle git, dedi. Fazla uzaklaşmayın.

Kızcağız da heves etmişti. Salha Yengem ona da bir pantalonla keten ayakkabılar almıştı. Başına annemin sapkasını da giyerek benimle birlikte yola çıktı.

Yukarıya, Balıklı Pınar'a çıktık. Sağda, solda, görünürde kimse yoktu. Çalıların arkasını, etrafı iyice aradık. Yorgunluktan bir duvarın üzerine oturduk. Kız içini çekerek ·

— Ovaya varıp kendisine bir kötülük etmesin, dedi.

— Kendisini öldürmeyeceği için sana söz vermişti ya.

— Öyle ama, onunki de can. Bunca yıldır yetti artık canına.

— Üzülme birşey yapmaz. Seni bırakıp ölmek kolay değil Güllü.

Güllü hayretle yüzüme baktı. Ben :

— Sen başkasıyla evlenmeyince, seni ondan yüz çevirmeyince Satılmış yaşar, dedim. Zaman zaman buralarda çektiği hasreti özleyip geliyor. Kaç defa onu karanlıkta buralarda gördük.

— Büsbütün aklını yitirmiş olmasın?

— Hayır, o çok duygulu bir insan. Sabretmesini biliyor. Sonra nüfus kağıtlarınız kasabada, nikâh muamelesi bir iki gün içinde tamamlanacak, ölmenin sırası mı Güllü?

— Ya nereye gitti bu divane?

— Şu tepeye kadar gidelim. Oradan çevreye bakarız.

Kız benden daha dayanıklıydı. Hızlı hızlı yürüyerek epeyce uzaktaki tepeye çıktık. Oradan köy, Balıklı Pınar, ova ve bütün tarlalarla kırlar görünüyordu.

Bakındık, insana korku veren bir yalnızlık içindeydik. Güllü iki elini ağzının yanlarına koyarak :

— Satılmış, Satılmış, diye seslenmeye başladı.

Sağa sola, öne, arkaya dönüyor, her yana bağırıyordu. Daha sonra :

— Dağların Delisi Satılmış, diye bağırdı.

Her yana bakıyordu, görünürde bir kimse yoktu. Ovadan bir tren geçiyordu, asfaltta otobüsler sinek kadar görünüyordu.

Aşağıda, köyde de gidip gelmeler vardı. Güllüler'in evi iyice seçiliyordu. Köye ve köşke eliboş dönmek istemiyordu. Kız bir aralık :

— Bubam beni alıp İzmir'e kaçıracağı gün de böyle olmuştu, dedi. Bu Satılmış tekin adam değildir. Bubam kahvede onu azarladığına bin pişman. «Bubasının, dilediğine ver Güllüyü» demiş. Kahvedekiler hep çıkışmışlar babama. «Haberin yokmuş gibi laf edersin. Nüfuslarını kasabaya yollamadın mı? Kızına gelinlik fistan dikildiğinden de habarın yok mu? Yoksa kızı bir başkasına başlık parasıyla mı satacaksın», demişler. Bubam da ne ettiğini bilmemiş. «Kızım evleniyor, ben eli kolu bağlı bakar dururum, ağır geldi bana» diyor.

Kız sonra sıralıyordu :

— Kara Osman'ın Nezir ne oldu? Satılmış'a iliştiği için köyünden olmadı mı? Polisler her yerde arar onu. Onun kandırdığı iki çoban daha mahbusta yatıyor. Beni İzmir'e iletmek istediği zaman ne oldu? Böyle bir sancıya yakalanıp yaylıyı geri yollamadı mı? Kasabadaki Hüseyin Bey beni oğluna isteyip Satılmış'a çatınca ya ne oldu? Arabasını az daha kamyonun altına sokacak değil miydi? Bu Satılmış bir Allah'ın garip kuludur. Onu kırmağa gelmez.

Konuşuyorken bakınıyorduk. Uzakta, bir dere içi vardı. Oradan doğru birisi çıkmıştı. Belki dere içinde

su vardı da onun için oraya girmişti. Bu herhalde Satılmış olacaktı.

Biraz bekledik, dere içinden çıkan adam uzakta bir ağaç dibine gitti. Oturdu. Bunu görünce Güllü :

— Bu Satılmış'tır, dedi. Ben onu uzaktan da tanırım.

Yine bağırmağa, o tarafa doğru seslenmeğe başladı :

— Satılmış, Dağların Delisi Satılmış. Ben Güllü-' yüm, seni ararım Satılmış. Dağ başlarında beni perişan koma.

Bu ince sesi duymuş olmalıydı ki Satılmış uzakta, ayağa kalktı. Bakındı, tepede, Güllü'nün kırmızı başörtüsünü gördü.

Güllü seslenip duruyordu.

— Satılmış, Dağların Delisi Satılmış, ben Güllü, senin Güllün. Gel benden yana Satılmış, seni arıyorum ben, küstürme beni Satılmış. Gel bana, geliver Satılmış, tez gel.

Zavallı Dağların Delisi hızlı hızlı yürüyüp geliyordu. Yaklaştıkça o kaç yerinden yamalı çoban elbisesi görünüyordu. Bir tarla korkuluğundan farkı yoktu. Bu haliyle tam bir dağların delisine benziyordu.

Ama o iyice yaklaştığı zaman hıçkırmakta olduğunu anladım. Güllü ona doğru koştu. Ağlyan adamın boynuna atıldı. İkisi birden yere çöktüler.

Kızın hıçkırıklı sesini duyuyordum :

— Kağıtlarımız askıda duruyor Satılmış. Evimiz yapıldı. Eşyamız bizi bekliyor. Babam kıskanmış herkesi, babalık etmeye kalkmış, sonradan bin pişman olmuş. Benim de çektiğim yeter gayri Satılmış. Babam ille var Satılmış'ı bul, getir bana, der. Beni dağ başlarında avare koma Satılmış, yürü varalım köye.

Gidiyorlardı köye doğru. Ben uzaktan onları izliyordum. Kız ne söylediyse bilmem, Dağların Delisi

Köye doğru gidiyorlardı, ben onları uzaktan izliyordum.

onun başını sık sık kendisine çekiyor, o çoban elbisesinin üstüne bastırıyor, ama bir çiçeği incitmekten çekinir gibi nazik, ürkek davranıyordu.

Zavallı Dağların Delisi! Nihayet muradına eriyordu ama neler çektikten sonra.

— SON —

Kemalettin Tuğcu

DAĞLARIN DELİSİ

23

Fiyatı: 35 Lira

Kurtuluş Yayınları

ÇOCUK ROMANLARI

KEMALETTİN TUĞCU — DAĞLARIN DELİSİ